

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCHEVSKA ULICA 6 — TELEFON: 31-32, 31-33, 31-34, 31-35 in 31-36 — Redna pošta št. 494 — Družba za tisk in založništvo — Mirova in narodna 11. — B.
IZJEDNO ZASTOPSTVO na oglaševanje in izdajanje: LJUBLJANA, PUCHEVSKA ULICA 6 — Redna pošta št. 494 — Družba za tisk in založništvo — Mirova in narodna 11. — B.
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO — Redna pošta št. 494 — Družba za tisk in založništvo — Mirova in narodna 11. — B.

Napadi na zbrano sovražno ladje v Bizerti

11 velikih ladij zadetih — 49 sovražnih letal sestreljenih med napadi na italijansko ozemlje

Vrhovno poveljništvo. Vojno poročilo št. 1182.

Nemški bombniki so v Bizertskem zalivu napadli skupino sovražnih ladjev. Pri tem je bilo zadetih 11 velikih enot.

Oddeki sovražnih letalostrojnikov v obilnem spremstvu so včeraj delovali vzdolž obrežja ob Vezuvu nad področjem pokrajine Avelino nad Salernom in nad Foggio. Povzročili so ogromno škodo v teh dveh mestih.

Protiletalske baterije in italijansko-nemški lovci so se zapeli s sovražnikom pogosto v hude spopade ter so sestrelili skupno 44 letal.

Skupine sovražnih dvomotornih letal so pri poskusnih napadih na pomorski promet na

Tirenskem morju prestregli naši lovci, ki so zrušili v morje štiri letala. Nadaljevali so uničilo topništvo pri rtu Rizzuto med nekim poletom na Crotone.

General Ambrosio.

Plovba po Sredozemlju je za sovražnika slej ko prej nevarna

Rim, 20. avg. s. Neki komentator londonskega radia priznava, da plovba po Sredozemlju tudi zdaj, ko je Sicilija v zavezniških rokah, ni varna, kajti še vedno so tu italijanske in nemške podmornice, ki prežijo na angleške in ameriške ladje.

Italijansko-nemške čete na Siciliji so v celoti rešile poverjene jim naloge

Berlin, 20. avg. s. Poverjene jim naloge so italijanske in nemške skupine v tesnem tovarstvu v orožju na Siciliji v celoti rešile, ugotavlja neki dopis, katerega so objavili skoraj vsi jutranji listi. Borile so se druga ob drugi do trenutka, ko se je končal odpor, katerega so nudile številne množice močnejšim vodnikom. Da prikaže silovitost borbe, ki je trajala na Siciliji do prvih ur dne 17. avgusta, in izredno hude krvave izgube Anglosašev, navaja dopis v kronološkem redu glavne faze borbe in navaja doslovno:

Preden so italijansko-nemške čete pričele zadnje umikalne pokrete proti Messini, so vztrajale v hudih bojih na bajonet sprico sovražnih sil, ki so se obnavljale stalno s svežimi silami in katerim so dodajale v besnih protinapadih ogromne izgube. Ozemlja Adrana, Bronteja, Troine, Randazza in severna obala otoka, od izliva reke Rosmarino do Brolija, kjer so se Anglosašev skušali izkrcati za hrbotom nemških čet, so bila doslovno pokrita s trupli sovražnikov. Zadnja branilnica Sicilije poverjena naloge, to je redna izpraznitev na italijanski polotok, je bila vendarle zgrešena, čeprav je bila najtežja. Odred za odredom je zapuščaj fronto in bil transportiran v Calabrio. Od vsake divizije je najprej ostal na otoku po en polk, nato po en bataljon in končno po ena stotnica, skupno z glavnimi stani divizij, v zadnjih utrjenih postojankah. Ko so opravili svojo nalogo, so tudi ti oddelki dosegli obalo, kjer so jih sprejele ladje raznih vrst, ki so jih prihajale v zadostnem številu in jih prepeljale na nasprotno obrežje.

O tej zadnji fazi borbe na Siciliji, poroča z več podrobnostmi neki drugi dopis, ki se bavi zlasti z odmišljalnimi operacijami in s prevažanjem italijansko-nemških čet ter potrebnih na kopno. Dva dni po povelju italijansko-nemškega poveljstva, naj se otok izprazni, so motokiclisti iz prvih čet javili, da se ceste proti obali izpraznjujejo na vseh krajih in da operacije redno potekajo. 24 ur kasneje je bilo sporočeno, da so ceste prazne in da so skupine branilcev brez incidentov dosegle kopnino. Italijansko-nemški pešci, ki so še ostali na otoku, so se se naprej borili ter polagali mine, ki so stvorile ovire, katere so mogli sovražniki odpraviti šele po dolgem napornem delu.

Medtem so sovražna izvidniška letala skušala izslediti postrojitev italijansko-nemških zaščitnih sil, skritih v vinogradih

in dolinah, vendar jim ni uspelo ugotoviti, kako teče črta branilcev. Z največjo mirnostjo so branilci medtem še naprej zadrževali korak sovražnika, dobro vedoč, da je zaradi ukrepov italijansko-nemškega poveljstva nevarnost za ujetništvo za vedno odstranjena. V prvih dneh umikanja proti Messini, ko so izredno dolge kolone motornih sredstev vozile proti Messini, se je ves promet razvijal počasi, toda v najpopolnejšem redu, v ovinkastih gorskih cestah Sicilije. Sovražnik je seveda upošteval načrte, katere so hoteli uresničiti čete Osi, in se jim je zoperstavil s silovitostjo, toda neukinkovito letalsko akcijo. Nasprotni bombniki so bili zaradi neizprosne ognja protiletalskega topništva prisiljeni podnevi metati bombe iz velike višine in zaradi tega niso dosegli nobenih uspehov. Ponoči so mogli sovražni piloti seveda napadati tudi iz manjše višine, toda zelo redko jim je uspelo odvreči bombe na čisto zelo ozke ceste ali pa na obrežje ob morju.

Sovražni letalski akciji je bila zoperstavljena močna akcija italijanskih in nemških inženjerjev v tako imenovani drugi fazi umika. Inženjerji so popravljali ceste, kolikor je bilo potrebno, ter jih zboljševali, posebni oddelki pa so podvojili napore za urejevanje mogočnega prometa motornih vozil. Za tretjo in zadnjo fazo umika je bila značilna divja letalska ofenziva nasprotnika, ki je videl, da mu veliki plen uhaja. Samo na eni točki je sovražni pilotom uspelo za nekaj ur prekiniti promet, ki pa se je usmeril po drugi poti, katero so takoj pripravile ženiške čete. Ko se je ta faza končala, je glavnina čet že dosegla kopnino, sovražnik pa je v svojem oklevajočem in previdnem napredovanju z besom ugotovil, da ni ostalo na sicilskih tleh ničesar razen onega orožja in onih potrebščin, ki so bile med borbo uničene. Niti žebelj, ki bi bil še uporaben, ni ostal v pohlepni rokah anglosaškega vodnika.

Brezupni izgledi za vdor v evropsko trdnjavo

Carigrad, 20. avg. s. Glede bitke na Siciliji naglašajo »Tasvir Efkare«, da je srđit odpor italijansko-nemških čet sprico materialne premoči sovražnika ovrnil in zakasnil sovražne operacije. Težave, ki so jih Anglosaši imeli, kažejo, kakšne še mnogo večje težkoče bi bile v zvezi z poizkusom vdora v Evropo.

KRALJ IN CESAR SICILIJANEC

Plamteča poslanica trpečemu, a ponosnemu ljudstvu s Sicilije

Rim, 20. avg. s. Nj. Vel. Kralj in Cesar je naslovil danes na Italijane veliku dušno in močno sicilsko zemljo naslednjo poslanico:

V bolečini, ki nas še bolj zbližuje, ste čutili dušo vseh vaših bratov po besedi šefa vlade ter goreči in ganjeni glas vašega najzvestejšega Orlanda, s katerim sem najgloblje doživel ure bolečine in vere.

Ni še dolgo tega, ko sem hodil po vaših lepih mestih in poljih. Ničesar niste tedaj zahtevali zase, bratje s Sicilije, silno ljudstvo, ki ne pozna strahopetnosti in ki prezira vsak dvom. Ničesar ne zahtevate danes. Doživljam sem z vami v teh dolgih dneh trpljenja večkrat isto

pot, ganjen občudjujoč vaš junaštvo. Zopet sem videl vašo odnotranje muke izsušena lica, vaš v razžaljeni žalosti ponosni pogled. Slišal sem glas vaše duše, ki je tudi moj glas, čutil vaše muke, ki so tudi moje.

Italijani, bratje s Sicilije! Vaš Kralj vam je vedno ljubeče blizu. Prvi je med vami v občutenju vaših bolečin, prvi med vami v močni veri v neizbežno vstajenje naše velikodušne in silne zemlje, ki je vedno zvesta monarhiji in moji hiši, vedno in za vedno najljubljenejša bitje te naše nesmrtni Italije, ki jo rane mučijo, toda nikoli ne pobijejo.

Vittorio Emanuele.

Ničesar ne more zlomiti duha sicilskega prebivalstva

Milan, 20. avg. s. »Corriere della Sera« naglašava v uvodniku, posvečenem Siciliji, da bolečina njene usode zadeva vse prebivalstvo v Domovini. Sovražnik, piše list, si ne more utvarjati, da bo napravil najmanjši razkol v duhu italijanske enotnosti na otoku, katerega zasedba ne more biti nič drugega kakor epizoda v njegovem napadanju evropske trdnjave. List izključuje, da bi moglo kaj zapeljati sicilsko prebivalstvo, kar bi načelo njegovega duha neodvisnosti. Zvesti in neukrotljivi, od-

ločeni za nove žrtve so Sicilijanci, za žrtve, ki jih bo obnova Domovine zahtevala. Sicilijanci so, kakor v hudi preizkušnji, na častnem mestu. Osvojitve Sicilije ni za sovražnika velik napredek v vojne svrhe, kakor bi sovražna propaganda rada dopovedala, temveč je samo poizkus, zanesti vojno na polotok, kjer bi sovražnika čakali dolgi meseci hudih borb in negotovih vojaških uspehov. Ponovno bombardiranje z uničevanjem dela in sredstev omike naroda, ki je bil zavlečen v borbo, lahko po-

večajo nevšečnost in trpljenje tega naroda in tudi trajno zagrenjenost v bodočem miru proti avtorjem krute nasilnosti, toda ne morejo ga prisiliti v takojšen mir, da bi prepustil zmagovalcu ozemlja. List izraza mnenje, da je sovražnik po zavzetju Sicilije in bombardiranju italijanskih mest skušal bolj ustvariti propagandne učinke, kakor pa doseči vojaške uspehe. Stalin, zaključuje list, ki čaka na resno razbremenitev napora rdeče vojske, je verjetno istega mnenja.

Švicarska sodba

Bern, 19. avg. s. Vsi listi objavljajo s podudarkom poslanico šefa vlade Sicilijancem in govor Ekse, Orlanda. Komentar švicarske brzojavne agencije naglašajo odločni ton govora maršala Badoglija in kako se je poklonil hrabrim italijanskim in nemškim vojakom. Varnost prvega govora maršala Badoglija je predvsem v zadržanju, da je usoda Sicilije tesno povezana z usodo Italije. Vojaški komentatorji priznavajo, da so se anglosaški napori za prepričanje eva, kuacije italijanskih in nemških divizij, ki so bile na Siciliji, popolnoma izjalovili; in da je bila torej vojna na Siciliji mnogo manj sijajna, kakor si je predstavljal Eisenhower, ki mu tudi to pot ni uspelo izvesti bitko in poraziti brigade Osi.

Albanska milica

Tirana, 20. avg. s. V novem položaju so oddelki milice dobili ime albanske prostovoljne milice.

Novi hudi boji ob Miusu

Dva sovjetska bataljona uničena pri Izjumu — 486 ruskih tankov in 81 letal uničenih

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 20. avg. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Na fronti ob Miusu so se ponovno razvlele hude boje.

Pri Izjumu so naše čete v ogorčenih bojih odbile hude boljševiške napade, obkolile v drznem protinapadu dva sovjetska bataljona in ju uničile.

Na bojnem področju južnozapadno od Bjelgoroda se nadaljuje bitka z nezmanjšano silovitostjo.

V ostalih odsekih fronte so naše čete, uspešno podprte od letalstva, zavrnile vse sovjetske poskuse za prodore in prizadele sovražniku velike izgube. Včeraj je sovjetska vojska izgubila 486 oklopnih voz in 81 letal.

V vodah pri Ribiškem polotoku so nemška brza bojna letala potopila sovražno stražno enoto.

Močan oddelek nemških bojnih letal je v noči na 19. avgusta ponovno napadel pristanišče v Bizerti ter zadel z bombami vseh

kalibrov 11 velikih ladijskih enot. Pri tem je bilo 8 prevoznih parnikov s skupno 33.000 br. reg. tonami težko poškodovanih. 5000-tonska trgovska ladja se je takoj potopila.

Nemški lovci so sestrelili včeraj v hudih letalskih bojih nad južnoitalijanskim področjem 28 angleških in ameriških letal, med njimi 15 štirimotornih bombnikov.

Nad zasedenim zapadnim ozemljem je bilo 19. avgusta po zaslugi lovke in protiletalske obrambe uničenih 12 sovražnih letal. Preteklo noč je izgubil sovražnik pri vzemirjevalnih poletih nad zapadnim in severnim nemškim ozemljem, potem ko je brez učinka odvrzel bombe, eno nadaljnje letalo.

Pri oskrbovanju Sicilije in poznejšem odmiku tamkaj se bojujoči oddelki, so se z žilavo hrabrostjo in požrtvornostjo ter neustrašivimi akcijami posebno odlikovale razne enote voje mornarice pod poveljstvom fregatnega kapetana v Liebensteina.

Sovražni napori na vzhodni fronti so ostali povsod brez uspeha

Berlin, 19. avg. s. Mednarodna obveščevalna agencija poroča o položaju, ki je nastal na fronti v bojih v zadnjih dneh:

Po izjavljenju obširnih ofenzivnih načrtov sovražnika v odseku Orla in na področju Bjelgoroda je sovjetsko poveljništvo vedno bolj kazalo, da hoče doseči odločilen uspeh s skrajnim razširjenjem napadalnega področja. Očitno je sovražnik niti, da bo nemški glavni stan oslabil odseke manj osposobljene fronte v prid bolj občutljivih točk borbe. To pojasnjuje, zakaj so Sovjeti včeraj prešli v napad v odseku Miusa in južno od Ilmenskega jezera in zakaj se tudi v ostalih odsekih vzhodne fronte, ki so bili doslej razmeroma nedeljavni, kretajo sovjetske čete.

Vsi ti ukrepi kažejo, kako je sovražnik sprico naraščajoči težkoči v transportih in prehrani prisiljen k obupnim naporom, da doseže pred pričetkom deževja znatne uspehe. Vendar so se tudi včerajšnji množinski napadi Sovjetov zaključili za boljševike brez uspeha z izjemo nekaj vdorov krajevnega značaja. O borbah na odseku Fislusa se doznava, da so bile tri divizije izbranih sovjetskih strelcev skoraj popolnoma uničene z ognjem avtomatičnega orožja branilcev.

O izidu pete obrambne bitke na kubanskem mostiču, ki jo omenja današnje vojno poročilo, se doznava nadalje, da je sovražnik med bitko izgubil 8 do 9 divizij izbranih strelcev in 3 brigade tankov, ne da bi dosegel kakšne važnejše ozemeljske osvojitve. Tudi ponovni naskoki sovjetskih sil na nemške postojanke v odseku Miusa so se končali, čeprav je sovražnik uporabljal ogromne topniške sile in sile bojnih letal, z gladkim porazom skupin pehote in tankov.

V premikalni bitki, ki še traja v odseku Bjelgoroda, je drzen napad nemških oklopnih sil proti boku sovražne postrojitve dovedel do pridobitve terena. Ogromne skupine sovražnih pehotnih sil in tankov so bile ogrožene za hrbotom ter jim je pretela nevarnost obkolitve. Na odseku Orla so bili napadi sovražnika, izvedeni pretežno s pehotnimi enotami, krvavo odbiti na glavnih črtah nemške obrambe. Od dveh železniških progah, ki večata Moskvo, Rostovsk in Smolensk, so bile hude boje, ki so trajale ves dan, ki pa so se z nastopom noči končale s popolnim obrambnim uspehom nemških čet. Na mnogih točkah tega odseka so bile boje z bajoneti, v katerih so bili

boljševiki odbiti na izhodišne črte in je bilo mnogih sovražnikov ujetih. Nemško poveljništvo je že dolgo pričakovalo sovražni napad na obrambni sistem južno od Ilmenskega jezera, tako da je presenečenje izostalo in so bili boljševiki odbiti brez težkoč. Lahke krajevne vdore boljševikov v nemško postrojitev so obrambne skupine in rezerve takoj blokirale. Tudi južno od Ladoškega jezera so se ofenzivni sunki sovražnika izjalovili v vsem odseku fronte v srđitih bojih moža z možem in s hudimi krvavimi izgubami za sovražnika.

Visoke boljševiške izgube pri kubanskem predmostju

Berlin, 20. avg. s. Kakor je javilo včerajšnje nemško vojno poročilo o peti obrambni bitki pri kubanskem predmostju, ki je trajala od 16. junija do 12. avgusta, so nemške čete vzdržale napade 17 divizij strelcev, 2 oklopnih divizij in vrste sovražnih oklopnih polkov. Napadajoče boljševiške sile so utrpeli hude izgube. Močno zdelane so bile 61., 216., 328., 383. in 417. divizije strelcev, 32. divizija gardnih strelcev in

5. oklopna gardna brigada kakor tudi 52. in 257. oklopni polk. Zelo hude izgube sta imela tudi 11. divizija strelcev in neki nadaljnji oklopní polk. Boljševiki so izgubili v peti bitki na kubanskem predmostju 180 tankov in najmanj 50.000 mož, mrtvih in ujetnikov, tako da znašajo celotne izgube boljševikov v petih bitkah ob Kubanu nad 600 tankov in nad 500.000 iz borbe izločenih vojakov, mrtvih, ranjenih in ujetih.

Sovjeti so v tem poletju izgubili že 14.500 tankov

Berlin, 20. avg. s. Nemška poluradna agencija doznava, da je bilo v sedanjim poletni vojni doslej uničenih ali izločenih iz borbe 14.500 sovjetskih tankov.

Angleška letala ubijajo francoske ribiče

Berlin, 20. avg. s. Sročni je 7 angleških lovcev napadla pred Cherbourgom neko francosko ribiško jadrnico, ki se je vračala v pristanišče. Sovražni piloti so jo potopili z letalskim orožjem in z bombami. Samo 10 možem se je posrečilo rešitev s plavanjem.

Šef glavnega stana nemškega letalstva umrl

Berlin, 21. avg. s. Včeraj zjutraj je po dolgi bolezni umrl v glavnem stanu vrhovnega poveljstva letalstva general letalske armade Hans Jeschonek, šef glavnega stana nemškega letalstva.

Berlin, 21. avg. s. General letalske armade Hans Jeschonek, je bil rojen leta 1889 v Hohensalzu, Studiral je v zboru kadetov in je bil v začetku septembra leta 1914, šele 15 in pol leta star, dodeljen 3. polku Spodnje Slezije. Poleti leta 1917 je prešel k letalstvu in je bil najprej dodeljen 40. jati lovcev. V tej dobi je dosegel dve letalski zmagi in je bil odlikovan z železnim križem I. razreda. Po svetovni vojni se je boril kot letalec z zaščitnimi silami na meji Zgornje Slezije, nakar je bil uvrščen v nemško vojsko. V činu podpolkovnika je služil v obrambnem ministrstvu, nato pa je prešel v vrste obnovljenega nemškega letalstva. 1. oktobra 1937 je bil imenovan za šefa 1. sekcije glavnega stana letalstva. Od 1. februarja 1939 je bil na položaju šefa glavnega stana letalstva. 14. avgusta 1939 je napredoval v generalnega majorja. V vojni je dokazal svoje izredne sposobnosti in je močno prispeval k uspehom nemškega letalstva. Po vojni na Poljskem je bil general Jeschonek odlikovan z viteškim križem reda železne križa, 1. marca 1942 pa je postal armadni general.

„Vojna bo še dolga“

Naraščajoča nervoznost pri nasprotnikih

Stockholm, 20. avg. s. Ob splošni osuplosti novinarjev, ki so se zbrali v Quebecu, je angleški obveščevalni minister Bracken, ki je včeraj prisel v Quebec, davi podal tisku drugačne izjave kakor pa so jih pričakovali v zvezi z novimi invazijskimi načrti. Bracken je rekel, da bo težko pričeti z invazijo prihodnji mesec in da bo vojna gotovo še dolga. Dodal je, da tudi po premaganju Nemčije zavezniki še ne bi končali vojne, kajti poražena mora biti tudi Japonska. Borba proti Hitlerju in proti Japonski je jsta stvar, je rekel.

Londonski tisk pojasnjuje izjave obveščevalnega ministra, ki je omenil zakasnitev uresničenja invazijskih načrtov. Tudi Eisenhower je v svojem radijskem govoru rekel, da se je vojna na Siciliji zaključila prej kakor je bilo predvideno. Zaradi tega zavezniki ne morejo biti še pripravljeni za nove ekspedicije. Medtem se bo nadaljevala ojačena letalska ofenziva. Bracken je razočaral novinarje, ko jim je rekel, da ni pričakovati poročila, ki bi kaj posebnega povedalo, bo bo končna konferenca. Zave-

nikli hočejo držati kar najdlje v tajnosti svoje načrte.

Lizbona, 19. avg. s. Konferenca v Quebecku obraba pozornost ameriških novinarskih krogov na zunanjo politiko Amerike, kateri mnogi očitajo negotovost in nerazumevanje, kakor pričajo nasprotujoča si stališča, izražena ob raznih prilikah po najvišjih ameriških predstavnikih. Po mnenju kritika za mednarodna vprašanja Littmanna, sloni zadržanje Washingtona preveč na zmotni sodbi o osebni oblasti predsednika Roosevelta, ki nikakor ni taka kakor nekoč. Bela hiša tudi ne razume ničesar o pomoči tretjih, kadar potrebujejo Ameriko. Glavna točka vseh komentarjev je še vedno sovjetsko zadržanje, ki ga »New York Herald Tribune« označuje kot zagonetnega. Sprico razvoja vojnih dogodkov in potrebe po razpravljanju sodobnih in mirovinskih vprašanj, Rusija ni nič bolj zagonetna kakor Amerika. V Moskvi so se nedvoumno izrazili mnogo bolj jasno o svojih stremiljenjih in namerah kakor Zedinjene države.

Minister Göbbels o vojnem položaju

Berlin, 20. avg. s. V današnji številki tednika »Das Reich« objavlja propagandni minister dr. Göbbels pod naslovom »Stvarnost vojne« članek, v katerem postavlja proti naporom sovražne propagande, ki skuša z vsemi sredstvi prikazati Nemcem stvarnost neustreznosti položaja, jasno in objektivno sliko, katero imajo o položaju nemškega poveljstva. Daleč od tega, da bi hoteli prikriti sebi in nemškemu ljudstvu neizbežne težkoče hude boje, piše minister, gledajo nemški voditelji stvarnosti vojne v obraz v prepričanju in v gotovosti, da ni težkoče, katere ne bi bilo mogoče premagati.

Odgovorni nemški možje, dodaja Göbbels, nečejo delati neustvarljivih utvar, da bi s tem varali narod. Nemškim voditeljem so znane ne samo današnje možnosti, s katerim država lahko računa, temveč tudi velike možnosti daljne bodočnosti. Če bi mogli

odkriti povedati vse to, kar pripravljamo in kar imamo v rezervi, dodaja dr. Göbbels, bi verjetno tudi dvomljivci drugače mislili. Vendar najvišji interes države ne dovoljuje govoriti ne samo o bodočnosti, temveč tudi ne o sedanjosti. Molk nemških poveljstev je imel vedno svoje dobre razloge in nikoli ne izkira iz kakih negotovosti. Sovražna propaganda pa je prekoračila vse meje v svojih fantazijah in naš račun.

Minister govori nato o mrzličnem delu v vseh nemških obratih, ki tekmujejo med seboj za večjo in boljšo proizvodnjo orožja in streliva. V tej zvezi javlja dr. Göbbels, da se zdaj izdeluje novo napadalno orožje proti letalski vojni sovražnika. Podnevi in ponoči dela neskončno število delavnic in marljiv rok na tem. Preizkušnja potrpežljivosti, katero prestajajo, je huda, bo pa nekega dne bogato poplačana.

Vojna na Pacifiku

Tokio, 20. avg. s. Letalske sile japonske mornarice so 18. avgusta zopet napadle v štirih zaporednih valovih podnevi in ponoči otok Lavella v Salomonski skupini. Kljub siloviti reakciji sovražnih lovcev so japonska letala hudo poškodovala dva velika rušilca, ki sta bila zažgana, dva lahka rušilca ter eno križarko. Sestreljena so bila štiri sovražna letala in samo eno japonsko letalo se ni vrnilo.

Tokio, 20. avg. s. Mornariški dopisnik agencije Domei napoveduje možnost nadaljnjih pritiskov ameriških sil na južno-zapadnem bojišču Pacifika ter napoveduje, da bo sovražnik naletel na huda presenečenja, ker bo moral znatno razširiti svoje prometne črte in se je zaklinil v področje, kjer je japonska letalska pre-

moč nesporna. Vojna v južnem Pacifiku bo prinesla Američanom nepričakovana razočaranja. Pisec omenja med drugim sode pristojnih severnoameriških mornariskih opazovalcev, med njimi sodbo admirala Williama Patte, bivšega šefa glavnega stana mornarice, ki je pred vojno sveril Ameriko, naj ne izziva Japonske in se ne klicie v zapadni Pacifik. Videli bomo, s kakšnimi viri in borbenimi sposobnostmi so se Zedinjene države drznile priti na to bojišče. Japonska je vseakor gotova, da bo zadajala nasprotniku še nadalje strahovite udarce.

Vročina na Portugalskem

Lizbona, 16. avg. s. Val vročine je zajel Portugalsko. V nekaterih krajih je toplota merjena nad 42 stopinj v senci.

Izpopolnitve pri našem tramvaju

Razvoj naše cestne železnice, ki je stara že 42 let — Svetlobna signalna naprava na viški progi

Ljubljana, 20. avgusta. Tudi naš tramvaj ima že lepo zgodovino. Marsikdo najbrž ne ve, da je Ljubljana dobila sorazmerno zgodaj tramvaj, ko ga ni bilo niti še v nekaterih velikih mestih, in sicer l. 1901, pred 42 leti. Pogodba za položitev cestne železnice v Ljubljani je bila sklenjena med Ljubljansko občino in dunajskim podjetjem Siemens & Halske že l. 1899. Družba je ustanovila delniško društvo pod imenom »Splošno maloželjezniško društvo«. Progi, in sicer od glavnega kolodvora do garnizijske bolnišnice in od Mestnega trga do dolinskega kolodvora, sta bili gotovi leta 1901. Dolžina prvotnega ljubljanskega omrežja je znašala le 5200 m. Ljubljana je bila tedaj še zelo idilična, v prvem pomenu besede dolga vas. Gostejše ter daljša tramvajskega omrežja res še ni potrebovala. Tramvaj je vozil skozi mestno središče in vezal je dva kolodvora. Ljubljana je tedaj štela samo okrog 30 tisoč prebivalcev ali tiskrat manj kakor zdaj. Starega tramvaja se spominjamo kot zabavne igrarke. Vozil so vozički, polovico manjši in lažji, kakor sedanji novejši. Kakšni so bili, sprevodimo lahko se zdaj vsak dan, ker jih niso poslali v muzej, temveč so ostali samo nekoliko preurejeni kot rezerva v prometu. Tramvajске tračnice so bile tedaj položene na samo zemljo, brez posebnega temelja, saj so pa tramvajski vozniki bili tudi tako lahki, da so jih prenesle pozneje že tako obrabljene tračnice, kakor da so bile pločevinaste.

Kakor je bila Ljubljana v začetku tega stoletja sorazmerno napredna, je bila tako zgodaj dobila tramvaj, tako je bila zaostala po prvi svetovni vojni, ko se njeno tramvajsko omrežje ni še nič izpopolnilo ter podaljšalo. Še vedno so vozili primitivni prvi vozniki, škripali, cviliли ter poskakovali na obrabljanih tračnicah ter vegasteli progi. Prebivalstvo Ljubljane se je zelo pomnožilo; samo na ozemlju mestne občine, ki tedaj njene meje še niso bile razširjene, je živelo okrog 60.000 prebivalcev. Toda naraslo je tudi zelo število prebivalcev okoliciških občin, ki so prav za prav bile že tedaj zemljepisna enota z Ljubljano. V prometni politiki so morali računati tudi z okoliciškimi prebivalstvom, ne le z mestnim, to se pravi, da je bilo treba k 60.000 pristeti še 20.000. Računati so torej morali z 80.000 prebivalci. Prometne pomanjkljivosti so bile sprva tega čedaja očitnejše. Zastareli tramvaj je že skoraj bolj oviral promet kakor ga pospeševal. Toda ljubljanska občina sama ni mogla prevzeti krivde, da je bila ljubljanska cestna železnica tako zaostala; ljubljanski tramvaj je imela v rokah tuja delniška društva, ki je bila občina proti nji nekaj časa brez moči. Občina je morala najprej odkupiti cestno železnico od družbe. Zatekla so se pogajanja, ki so se zaklela v leto 1927, ko je bila končno sklenjena pogodba, ki je po nji mestna občina pridobila dve tretjini delnic. Družba se je obvezala, da ostale tretjine delnic ne prodaja nikomur drugemu kakor ljubljanski občini.

S to pogodbo je bila omogočena obnovitev ter izpopolnitev cestne železnice in že prihodnje leto po sklenjeni pogodbi, leta 1928, je ljubljanski občinski svet sklenil, da najprej podaljša tramvajsko progo v šiško in na Vič. Denar za delo je dala delno mestna občina, nekaj si ga pa izposodili pri Pokojninskem zavodu. Zaradi nekaterih ovir pa dela vendar niso mogli začeti takoj in dovoljenje za podaljšanje proge v šiško in na Vič je bilo izdano šele pozimi l. 1930. Že med tem delom so sprevideli, da zgolj ta izpolnitev ne bo dovolj, kajti mesto se je naglo razvijalo in tramvajski promet je bil potreben tudi v številnih drugih mestnih okrajih. Zato so sklenili progo podaljšati še do st. Vida. Na šišenski progi je začel tramvaj voziti 31. maja 1931, na viški letos 28. junija. V st. Vid pa je pripeljal prvi voz dne 28. novembra, tudi leta 1931. Nove tramvajске proge so torej stare 12 let. — Leta 1930 je občinski svet tudi razpravljal o obnovitvi stare proge skozi mesto ter o položitvi drugega tira. Enojni tir ni že dolgo več ustrejal. Vozovi so se srečevali na izogibašičih, kar je povzročalo pogosto velike zamude. Razen tega so tedaj pravljali še o številu novih tramvajskih progah, ki bi jih bilo treba še narediti, na primer na Jezico, k Sv. Križu, v Moste in na Rudnik, dalje od Rimske ceste na Sv. Jakoba trg in od Ambroževega trga na Spodnje Poljane do klavnice. Mnogo teh lepih načrtov ni moglo biti uresničeno. Dobili smo pa progo do Sv. Križa, res eno najbolj potrebnih, zlasti še, ker vsaj delno nadomestuje tako pogrešno progo na Jezico. Dalje je bila podaljšana proga na Rudnik, pa tudi v Moste vozi tramvaj čez železniško progo. Nadaljeje izpopolnitve ljubljanske cestne železnice so sledile v letih 1933 in 1934, ko je bila obnovljena proga skozi mesto ter smo dobili krožno progo. Pozneje so podaljšali še progo do Sv. Križa, ki je bila v začetku le začasna, ker se ni bila regulirana smartsinska cesta proti pokopališču.

Med izpopolnitve našega tramvaja je treba seveda šteti predvsem izpopolnitev parka in zidanje velike remize v šiški. Pravi dogodek je bil, ko so pripeljali v Ljubljano prvi moderni tramvajski voz. Postopno smo dobili še več vozov, končno je pa naš tramvajski podjetje začelo samo izdelovati vsaj tako dobre vozove precej ceneje v remizi. Vseh pomanjkljivosti seveda ni bilo mogoče odpraviti hkrati. Tramvajski promet se izpopolnjuje postopno, a naglo naraščajo tudi potrebe, zlasti v zadnjih letih, ko je število potnikov tako naraslo, kakor ni nihče pričakoval.

Večje izpopolnitve zdaj seveda niso mogoče. Najnovejša je, da odpravijo vsaj ovire v rednem obratovanju, da se hitrost vožnje čim bolj pospeši ter da ni predelga čakanja na izogibašičih.

Ena takšnih malih izpopolnitev je tudi uvedba svetlobne signalne naprave na viški progi pri milarni, na nepreglednem ovinku. Doslej je tam zelo zastajal promet, kakor tudi na postajališču č. Langusovi ulici. Uvedba svetlobnega signala, enakega, kakršnega je na vogalun Gradišca, pa bo precej pomagala, kar se je izkazalo že prvi dan. Najboljši rešitev je pa seveda položitev drugega tira, a na njo bo treba še malo počakati.

S to pogodbo je bila omogočena obnovitev ter izpopolnitev cestne železnice in že

pazijo, v kakšno družbo zahajajo, in jim posvečajo čim več časa. Le tako jim bodo lahko v primeru preizkušnje blizu kot trdni vodniki skozi vse skušnjave in nevarnosti. Noben oče ni nobena mati se ne smeta danes zanesti na vse dobre lastnosti, ki sta jih sin ali hči pokazala pod vplivom njihove vzgoje v mirnih, rednih časih. Danes je čas takšen, da se v mladi, nerazsodni duši vsi dobri nauki pod vplivom mnogih nevarnosti okolnosti lahko čez noč pozabijo. Mlad človek, ki mu starši niso vedno v oporo, lahko nenadoma izvrši najbolj neupravičeno dejanje.

Obtoženci v torkovi razpravi so sinovi ljubljanskih meščanskih družin, ki jih pozna domača vsa Ljubljana. Doslej je niso bili kaznovani. Eden med njimi je kljub svoji mladosti in neprekaljenosti doživel že dokazne izrednega znanja s strani svojih starih prijateljev. Morda ga je pokvarilo prav to. V marcu, aprilu in maju, ko sta bila dva med njimi tik pred maturo, so v nekem samostanu začeli krasti na debelo. Odnášali so svinjsko meso, moko, razne motorje, višek pa je bil dosežen, ko sta dva izvršila pri belem dnevu vlom in odnesla iz predala človeka, ki je bil enemu med njima velik prijatelj, okoli 19.000 lir gotovine. Oškodovanec so napravili skupno okoli 35.000 do 40.000 lir škode.

Kmalu po tatvini gotovine je prišla vsa stvar na dan. Zbudila je nemalo začudenja. Prizadeti starši so takoj poravnali skoraj vs škodo. Ni so pa mogli več ustaviti kazenskega postopanja, dasi so tudi oškodovanci prosili za mladeniča. Besedo je dobil državni tožilec, ki je prvega osumljenca obtožil treh zločinov po § 316. kaz. zak., drugega dveh in tretjega enega zločina po istem paragrafu. Četrti je bil obtožen samo zaradi prikrivanja 1000 lir, za katere je vedel, da so bile ukradene.

Na torkovi razpravi so obtoženci, kakor že

prej v preiskavi, vse priznali. Razprava je bila na višku. Branilci so se trudili, da bi prikazali svoje varovanje kot žrtve izrednih razmer, državni tožilec pa je striktno zahteval, da veljajo pravica za vse enako. Vsi stiri so bili na podlagi svojih priznanj spoznani za krive. Senat je spremenil le kvalifikacijo za nekatera dejanja. Trije so bili obsojeni pogojno, eden pa nepogojno. Državni tožilec je prijavil priziv proti preizkušnji, dva pa obtožena sta se s kaznijo zadovoljila, dva pa prijavila revizijo in priziv obojema dalje.

in v duhu sem stal med njo, da sem se zdržnil ob njegovem glasu. Opazil je to. »Če bi bilo od mene odvisno,« pokazal je z glavo na drugo stran, »bi vas takoj spustil čez...«

»Vem, vem,« sem ga prekinil. »Ne, nisem oženjen. Po poklicu sem častnik...«

»Kaj, častnik?« mi je padel v besedo in oči so mi zagorele. »Častnik? Potem vas kolega...« In mi je navdušeno stisnil roko. Že sem stal pred okencem in narednik mi je tehtal sadje in sladkorečke ter jemal s polje konzervirane ribe. »Res, sem delal veselo,« tudi vi ste častnik? Zelo zanimivo. Kakšen resor pa ste vodili? »Veste,« mi je ponosno pripovedoval, »bil sem uslužben pri velikem moskovskem dnevniku. V oddelku, kjer skladajo časnike, ki so komaj natisnjeni, na velike kupe, da jih takoj odnese dalje...«

Mnogo slabega je v človeku in kadar je v stiski se rad posmehuje stvarcem, nad katerimi bi se moral zjokati...

Poveljstvo XI. Armadnega zbora

Mi, General Armadnega Zbora, Gastone Gambara, glede na odredbo z dne 27. junija t. l. ukazujemo:

Od ne 22. avgusta 1943 se v vsej Ljubljanski pokrajini policijska ura določa od 22. do 5. ure z že predpisanimi pogoji in izjemami.

„Ofreht“ vodmatskemu Mlakarju

Utrinek iz časov, ko so šempeterčani slovesno pozdravili vsako novorojeno „ljubljansko srajco“

Ljubljana, 21. avgusta. Na velike masne dan, so prinesli malo »ljubljansko srajco« iz šempeterške cerkve, kjer so jo krstili za Ljudevita. Takrat je bila v časteh stara navada, da so dete po prvekanju v dolino solza položili v zibelko, da so najprej Rojenice besedovale, potem se je pripeljala kosata botra, običe na v silvo, navedena z bogastvom težke zlatnine, z botrom, svojim možem, zalitim, ponosnim mesarjem-posestnikom iz »forštata« in odpeljali z bogatimi čipkami, podloženi z modro svilno, prvorojenca Luke Mlakarja in njegove žene Marije v farno cerkev h krstu. Po obredu so zapeljali k Jerneju Crnetu, »bagrice« in konje je sprejel hlapec Tine, botro, botra in babico s »štrucco« pa prijazni prostor predmestne krmne. Gospodinja, Jernejeva mama, so pripravili »pohane šnite«, ki niso smele manjkati pri nobeni botri. Ista krmnetov pa so poskrbeli za druge dobrote in štetan zlate kapljice, ki je ob nataknanju v kozarce dokazala svojo pristnost s tem, da se je ob robu kozarcev napravil mehčasti krancelj.

Boter je dvignil čašo in rekel: »Na tvoje zdravje, mama,« botra pa je trknila: »Na tvoje zdravje, ata.« Druža čaša je zazvenela materi in očetu, tretja pa krščencu, ki je bil položen z blazino na klop ob krušni peči.

Gospodar in gospodinja sta v pogovor priselila, botrinja je potovala živahno, »štrucca« ob peči se je še krenčila od okusa soli in zaspala.

Ko so se trknili na zdravje in dobro voljo vseh šempeterških faranov, so se po-

Neopremenihe ostanejo vse ostale dolžbe, ki jih vsebuje naše prejšnje odredbe.

Ljubljana, dne 21. avgusta 1943.

General Armadnega Zbora
Poveljnik
Gastone Gambara

slovili, samozavestno sedli na »bagrice« in se odpeljali na Mlakarjev dom. Taka je bila navada v časih, ko so z vsjo ljubeznijo in srčnoostjo pozdravili novega zemljana. Mlakarjev dom se je s postrežbo botrona tudi postavil, saj so šempeterčani ostali vedno v tesnem prijateljstvu z družinami, kjer so med seboj kumovali ob krstu ali ob birni. V mnogih hišah predmestnih fara se še vedno ta lepa navada ohranja s poudarkom — v Mlakarjevem domu.

Rojenice so besedovale takó in pri tem je ostalo. Znana je brezprimerna gostoljubnost tega doma in domov Mlakarjevih otrok.

Pred 77 leti se je potakala zibelka in dolga je doba življenjske poti, katero so Rojenice Ljudevitu odmerile.

Po stari navadi napravijo v predvečer rojstnega dne ali godú »ofreht«. Ljudevitu Mlakarju zaigrajo vsak na svojo harmoniko trije vnuki in ena vnučinka. Med vsemi pa se najbolj postavi Turkov Joško. Pristrana domačnost nekdanjih dni je še vedno značilna v hišah, kjer spoštujejo stare običaje.

Gospodu Ljudevitu Mlakarju želimo, da se bo čez 17 mesecev oglašila harmonika ob slavnju njegove zlate poroke z ženko gospo Julijo.

Možu-poštenjaku Ljudevitu Mlakarju ob njegovi 77letnici v imenu širokega kroga prijateljev, znancev in častiteljev želimo, da bi dočkal v svoji vedrosti in vednem nasmehu še mnogo zadovoljnih let. Pozdravljeni! Mara Tavčarjeva.

Najvišje cene na živilskem trgu

Z odlokom VIII-2 št. 364-17 je Visoki komisariat za Ljubljansko pokrajino dne 20. VIII. t. l. določil za tržno blago v Ljubljani najvišje cene, ki veljajo od ponedeljka, 23. avgusta t. l., zjutraj dalje do objave novega cenika.

Najvišje cene, ki je po njih dovoljeno v Ljubljani prodajati v ceniku navedeno blago in ga plačevati, so naslednje: Zelnate glave 2 liri; kislje zelje 4 liri; kislje repa 2,50; ohrovt 3; domača cvetca 3,35; kolerabice 2; nova repa brez listov 2 liri; ročca pesa brez listov 3; radice 3,70; glavna solata 2,20; endivija 3; špinaca 3,30; grah 3,60; stročji fižol 6,15; rdeča in bela redkvice 3; bučke 3,70; buče 2; kumare 2,90; kumarice za vlaganje 30 komadov na kilogram 6 liri; kumarice za vlaganje (125 kom. za kilogr.) 9 liri; novi krompir 2,40; rabarbara 4; špek zelenjave za juho 0,50; peteršilj 4; nova čebula 2 liri; šalota 4; paradižniki 2,60; zelena paprika 3,60; korenje brez zelenja 3 liri; novi česen z zelenjem 4,50; osnaženi hren 4 liri; borovnice liter 3,50; liter gozdnih rdečih jagod 10; liter robidnic 6; kilogram malin 10; namizna jabolka 4,75; jabolka za kuho 3; hruške I. vrste 4,20; hruške II. vrste 3; domače breskve 4,60; liter lisik 4; kilogram juckov (čisto in zdravo blago) 12 liri; jajca 2,50 komad.

Kjer ni posebej naveden liter, veljajo cene za kilogram. Opozarjamo pa, da vse te cene veljajo samo za blago, pridelano v Ljubljanski pokrajini, kar je za blago, uvoženo iz drugih pokrajin, v veljavi cenik za zelenjavo in sadje št. 14 na rumenem papirju.

Posebno pa opozarjamo prodajalce in prodajalce, da mora biti po teh cenah na prodaj vse blago zdravo, otrebljeno in v takem stanju, kakor je opisano v ceniku. Vsa povrtnina mora biti osnažena in oprana vendar pa ne več mokra ali namočena, pač pa sveža.

Vse te najvišje dopustne cene in tudi vse nižje cene morajo biti vidno označene na vsem v ceniku navedenemu blagu ne samo na Vodnikovem in Pogacarjevem, temveč tudi na živilskih trgih v Mostah, na Viču, na Sv. Jakoba trgu in v šiški, enako pa sploh pri vseh prodajalcih in prodajalcih po vsej mestni občini ljubljanski.

Blago, ki so bile cene zanj objavljene v prejšnjih maksimalnih cenikih in jih sedaj ni v ceniku, se mora prodajati po prejšnjih

cenah kakor ob isti letni dobi lanskega leta, če ni bilo za isto blago s posebno odločbo Visokega komisariata — odsek za določanje cen — odobrena drugačna cena.

Ponavljamo, da imajo prodajalci na drobno dolžnost na blago postaviti listič z enotno ceno in kakovostjo blaga.

Ta cenik mora biti obesen na vidnem prostoru tako v trgovinah na debelo kakor tudi v prodajalnah na drobno. Cenik se debe v mestnem tržnem uradu po 20 centezimov.

Kršiteltji predpisov tega cenika bodo kaznovani po naredbah z dne 26. januarja 1942 št. 8 in z dne 25. novembra 1942 št. 215 ter po naredbi z dne 12. marca 1941 N. s. št. 358.

Dolenjske novice

— V Dobropolu so pričeli z deli za razširjenje kora po načrtih arhitekta Vurnika. Stroški se računajo na 60.000 lir. V kratkem bodo dela zaključena.

— Smrtna kosa. V Ambrusu je umrl posestnik Anton Vidmar. Dolgo vrsto let nam je županoval. Bil je znan daleč naokoli.

— Na novomeški gimnaziji se je prijavilo letos k sprejemnemu izpitu 150 učenec in učenka. Skoraj polovica bo polagala izpit v jesenskem roku.

IZŠLA JE

»DOBRA KNJIGA« za mesec avgust: Paul de Kruif,

»BORCI PROTI SMRTI«

Naročniki DK, katerim se knjige dostavljajo na dom, bodo novo knjigo prejeli te dni, ostali pa pridejo ali pošljejo po njo v upravo naših listov v Narodni tiskarni. V prodajni prodaj se dbe »Borci proti smrti« v upravi »Družine« in »Slovenskega nagrada« ter v vseh knjigarnah. Brosirana knjiga velja 13 lir, vezana in na boljšem papirju tiskana pa 28 lir.

Portugalske bikoborbe

Simon da Vega je najdrznejši portugalski bikoborec

Lisbonski slovi kot čudovito lepo mesto. Morebiti je, kakor zatrjujejo nekateri, najlepše mesto v Evropi. Vozimo se preko glavnega prometnega žarišča, tako imenovanega »Rossia«, tukaj si lahko kupijo pri cvetličarjih temnoredno cvetlico, ki jo moraš v kopališču Estoril petkrat nadplati. In potem gre naša pot preko trga, kjer občudujemo kopice zrelih oljk, kjer vzbujajo tvojo pozornost ribe vseh vrst in velikosti, potem krasno sadje, zelenjava, cvetlice, cvetlice... Teh je na Portugalskem vse polno. Povsod jih vidiš, v vsaki naselbini, v vsaki vasi, na vsaki

»Res lep poklic,« sem mu pritrdil in z nečloveškim naporom zadržal smeh, ki je skozi usta, nos in ušesa šilil iz mene in izdajalsko gledal iz oči. »Tudi moj oče je bil častnik. Kako lepo, da sva se našla. Če bi bilo v mirnem času, bi vas povabil na kozarec vodke, pa bi pokramljala...«

»Na kozarec pristne vodke?«

»Da, na kozarec pristne vodke!«

»Pristne in močne... Povedal bi vam, kako je pri meni doma, kako smo delali v stranki...«

»Jaz bi vam pa pripovedoval o našem dnevniku...«

»Pa pečeno kokoš bi lahko zalivala in kruh, komaj pečen kruh...«

»Seveda, pečeno putko, seveda, pa kruh...«

Pred okrepevanico je nastalo hudo prerekanje. Stražar se je zagledal v množico. Jaz tudi.

Potem se je obrnil k meni. Oči so mu gledale krotko, kakor jagnje, ko mi je dejal:

»Gospod kolega, če želite v okrepevalnico, kar pojdite...«

Odprl je vrata in me spustil skozi. Ko sem bil že mimo, me je poklical in stopil za menoj.

»Če bi vas sosedni stražar kaj vprašal, mu rečite, da sem vas jaz poslal po cigarete...«

Tako je dejal.

Sosedni stražar me ni ustavil.

Po enournem čakanju me za šop bankovcev dobil pločevinast zabojnik slan rib, pest sladkorčkov in pet gnilih jabolk...

Ko sem se vračal, je »kolega« ravno prepuščal svoje mesto krivoglednemu mladcu.

Opazka na robu

V tramvaju smo. Ljudje vstopajo in se pre-
rivajo. Kakor običajno.

»Mar nismo vsi enaki? Vsi enako plačamo.
Vsi imamo enako pravico vstopa.«

Ljudje se spogledajo in zro v gospo srednjih
let, ki je zelo glasno brundala in se zmago-
slavno ozirala okoli sebe, če jo vsi slišijo. Sko-
raj bi dejal, da je malce porogovila. Njene
besede so bile očividno namenjene starejši go-
spe, ki je tik pred njo vstopila v prikolni voz.

»Kdo Vam pa brani vstopiti?« jo povpraša
starejša gospa, ki se je pred njo zgnetla v voz.

»Vi, ki ste komolec predme potisnili, da ni-
sem mogla naprej!«

»No, oprostite! S komolcem sem se oprijela,
da sem si lahko pomagala na tramvaj.«

»Nesramni ste dovolj, da sedaj tako govorite.
Vsem enaka pravica, vsi enako plačamo.«

In se je brundajoča dialektika v tem slogu
nadajevala. Zvenje je glasno izražalo svoje ne-
ravno nežne misli, sklicujoč se na enake pra-
vice in enako vozno. Bogme, če je le malce
pomislila na to, kaj utegnejo ljudje, ki so po-
slušali njene opazke, o njej misliti.

In ko je izstopila, se je še za dodatek iz-
nebila lele pripombe:

»Sedaj se pa lahko še počez vlečejo, če ho-
čejo. Prostora je dovolj!«

»Malo, zelo malo ste olikani, gospa,« so se
oglašali ljudje. Tudi tisti, ki so molčali, so bili
istih misli.

V kotu sem stal in opazoval. Mučno je bilo
poslušati robate, nepotrebne, umetno izzvene
besede. Mar se ljudje v teh časih pričajo za-
dati takšnih lapalji? Mar se izplača vznemir-
jati sebe in drugih zaradi tako nevažnih reči?

Sodba vseh, ki so bili zraven, je bila, da je
notranjčina tiste ženske razkrila v vsej svoji
revščini in bedni pilitosti.

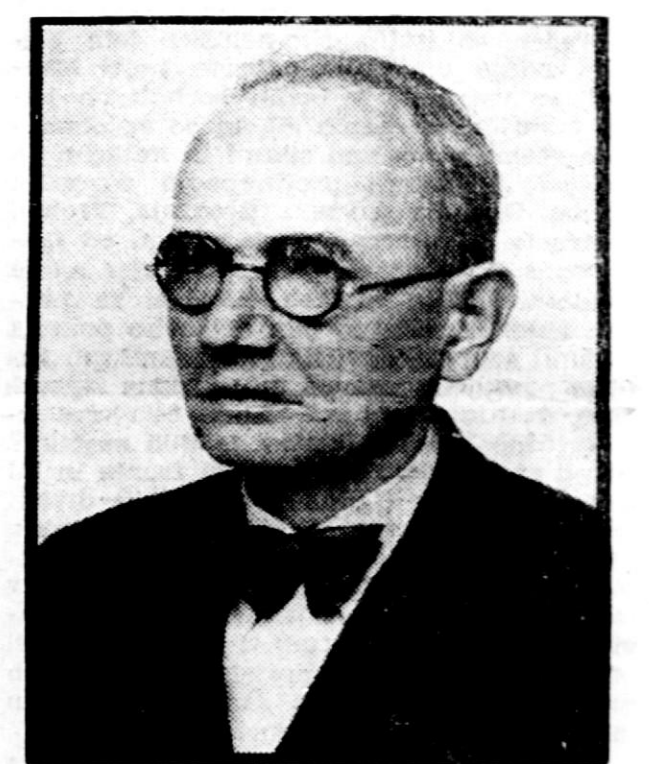
Ni moda vse. Tudi golo umstveno prizade-
vanje ne ustreza popolnoma sodobnemu času.

Naš čas ne terja namreč samo duševnega, um-
skega usrežanja, marveč tudi neko osnovno
socialno čutenje, ki nam veleja, da moramo
imeti ozirom do sočloveka in da moramo vespo-
vod, kjer se z njim srečujemo, pravično, so-
cialno čuteče, ljubeznivo urejevati svoje odnose
do njega.

Kako daleč, daleč se mi zdi še tista gospa
od tega socialnega ideala; kako malo pogovor
je izprizila, ki bi ji omogočati, da bi boji
tenkočutno prislutila temu osnovnemu koncu
našega časa. Niti preiziti niti obsodba nista pra-
vi odgovor za njeno vedenje. Pomilovanje za-
služi, globoko pomilovanje. Spectator.

Ivan Kocmur †

Prvi ravnatelj Okrožnega urada za za-
varovanje delavcev v Ljubljani, roj. 24.
julija 1881, v Ljubljani, umrl 19. t. m.

Udeleževalec se je tudi kot občinski svetnik
v ljubljanskem občinskem svetu. V občins-
ki svet je bil delegiran pod županom dr.
I. Tavčarjem 4. marca 1919. Bil je član
magistratnega odseka, dalje finančnega in
aprovizacijskega odseka v letih 1919 do
1921. Pri prvih občinskih volitvah v novi
državi je bil izvoljen za ljubljanskega ob-
činskega svetnika l. 1922. Bil je član šte-
vilnih odsekov in predsednik disciplinske
komisije. (Njegov podrobnejši življenjski
smo objavili včeraj.)

Starši, nadzorujte skrbneje svoje otroke!

Ljubljana, 21. avgusta. Poslovanje okrožnega sodišča se vrača v običajni tir. Dopusti uradništva in sodnikov so večinoma končani, sodne počitnice so minile. Senati sodijo že skoraj v svojih po razporedno določenih sestavah. Razprav ni veliko, kakor že skoraj eno leto ne, vrstijo pa se redno ob torkih, srediha in četrtkih.

Značilen znak časa je, da se mora pred sodniki zagovarjati mnogo mladih ljudi. Na za-
tožno klop sedajo dekleta in fantje, prve za-
rad prestopkov proti moralnemu življenju,
drugi pa zaradi tatvin in vlovov. Zalosten pri-
mer, kako šibka je moralna hrbenica nekatere
današnje mladine, je pokazala torkova raz-
prava.

Kdor ji je prisostvoval, se je nehoti zgrozil. Moral se je vprašati, kaj vendar počnejo stari mladeni, kakšno so na razpravi predstavljal stiri mladeniči iz uglednih meščanskih družin, obtoženi velikih kriminalnih deliktov, ki jih za-
grešijo običajno fantje z zancarnimernim vzgojo, fantje, ki morajo prestati v svoji nežni mladosti veliko gorja. Malo primerov poznamo, ko se je slabo vzgojen in večkrat lačen kakor sit mladenič spoznal takoj v začetku svoje poti v nepošteno družbo in zagrešil kriminalno de-
janje tolikšnega obsega, kakor so ga izvršili obtoženci, ki so imeli doslej vedno vsega do-
volj na voljo in so uživali vse prednosti viso-
kega socialnega položaja svojih očetov. Velika je odgovornost staršev teh starih otročev. Če-
ker niso v sedanjem resnem času, ki s svojimi izrednostmi tako lahko vpliva na dušo, na še ne prekaljen značaj mladega fanta pazili dovolj na njihova pota. V svoji malomarnosti so do-
volili, da so dale razmere njihovim sinovom že na pragu odgovorne dobe pečat, ki jim bo ostal kot grd madež vse življenje.

Razprava sama je nujen poziv vsem staršem, da podvojajo nadzorstvo nad svojimi otroki, da

Nladimir:

Humor v katorgi

Tam za dvema ograjama iz bodeče žice, za prostorom pred kuhinjo in za dvema stražarje-
ma je stala taborniška klet, moje neizpolnjene
sanje in neutušeno hrepenenje.

Razširjenje rodbinskih doklad na Ljubljansko pokrajino

Proizvajanje prispelov in njih pobiranje, kakor tudi odmera in izplačevanje doklad se poverijo Zavodu za socialno zavarovanje v Ljubljani

Ljubljana, 21. avgusta. Službeni list za Ljubljansko pokrajino, kos. 59 A, je, kakor smo že poročali, objavil Kraljevo uredbu z dne 21. decembra 1942, s katero je bila italijanska zakonodaja o rodbinskih dokladah razširjena tudi na Ljubljansko pokrajino. Gre v celoti za pet uredb, ki jim je priključena še uredba, veljavna samo za Ljubljansko pokrajino. Iz teh uredb, ki bodo zanimala najširši krog naših čitateljev, povzemamo najvažnejše določbe.

Prva nosi naslov »Določbe o izpolnitvi in pospešitvi rodbinskih doklad delojemnikov«. Izdana je bila dne 17. junija 1937. V splošnih določbah vzokanja obvezno izplačevanje rodbinskih doklad za vzdrževane otroke rodbinskih poglavarjev, ki delajo za plačilo v službi drugih.

Doklade ne gre: a) uradnikom, katerih čisti prejemki, izračunani na mesec, presegajo 2000 lir; b) poslom in vobče osebu v rodbinskih službi; c) ženi delodajalca in njegovim sorodnikom po krvi in svaštvu do vključno tretje stopnje; d) delavcem na domu; e) kolonom, splovinarjem in rodbinskim družinikom. Določbe ukaza se ne uporabljajo na razvrščeno in nerazvrščeno vojaško in civilno osebo, vstevši mezdničarje, v službi državnih uprav.

Višina doklad za vsakega otroka ali z njim izenačeno osebo se določa za razne strokovne skupine po posebnih določbah, v postopno rastočem razmerju po naslednjih treh razredih: 1. rodbine z enim vzdrževanim otrokom; 2. rodbine z dvema ali trem vzdrževanimi otroki; 3. rodbine s štirim ali več vzdrževanimi otroki. Za vsakega otroka ali z njim izenačeno osebo je dopustna samo ena doklada. Delojemnik, ki dela pri več podjetjih, ima pravico do rodbinskih doklad samo pri poglavitni službi. Tožbe za dosego rodbinskih doklad zastarajo za upravičenca v roku enega leta. Doklade se izplačujejo iz prispevkov delodajalcev in delojemnikov, ter v primeru strokovnih skupin, za katere se morda dovoli, iz prispevka države.

Za rodbinske poglavarje se štejejo: a) oče; b) mati vdova ali samska z otroki, ki jih oče ni priznal, ali ločena ali zapuščenca od moža, če vzdržuje otroke, ali katera mož je trajno nesposoben za delo, ali brezposeln in ne dobiva brezposelne podpore; c) delojemniki, ki vzdržujejo brate, sestre, nečake, ker je njih oče umrl ali jih zapustil ali je njih oče trajno nesposoben za delo in mati ne prejema rodbinskih doklad; d) delojemniki, ki so predpisno prevzeli v rejo najdenčice.

Doklade se izplačujejo za vsakega vzdrževanega otroka pod dopolniteljni 14 leti delojemnikom, ki niso uradniki ali nimajo enakovredne službe. Ta starostna meja se lahko podaljša do 16. leta, če je vzdrževanemu otroku zaradi hude duševne ali telesne bolelosti absolutno in trajno nemogoče opravljati pridobitno delo, ali če obiskuje strokovno ali nižjo srednjo šolo. Za otroke uradnikov je starostna meja 18 let. Druga uredba je bila izdana 21. julija 1937. Imenuje se »Dopolnilni predpisi za izvrševanje Kr. uredb z dne 17. junija 1937 o pospešitvi in izpolnitvi rodbinskih doklad«. Iz njenih določb posnemamo:

Otroke in izenačene osebe vzdržuje rodbinski poglavar, kadar redno skrbi za njih vzdrževanje. Domneva se, da se skrbi za njih, če živijo z njim v skupnosti. Doklade ne gre do otroke, ki se vzgajajo zunaj omezijske Kraljevine, ali so sprejeti v dobrotelne in učne zavode, ki jih celoma ali deloma vzdržujejo.

V primeru odsotnosti z dela zaradi bolezni se izplačujejo rodbinske doklade za nazaj po vsakem plačilnem obdobju prejemkov. Med vsakim plačilnim obdobjem prejemkov gre do ustrezne doklade ne glede na številno dejansko opravljenih delavnikov v celoti, če je delovno razmerje ostalo nepretrgano in je opravil delojemnik na teden vsaj 24 ur dejanskega dela, če je delavec, ali 30 ur, če je uradnik. Če pa traja v tednu opravljen delo manj nego je navedeno zgoraj, gre toliko dnevnih doklad, kolikor delavnikov je bilo dejansko opravljenih.

Za priznanje doklad mora upravičenec predložiti svojemu delodajalcu listino, izdano od občine, od kodar je, ali kjer biva, dokazujočo njegovo rodbinsko stanje. Listina je veljavna največ eno leto in se mora obnoviti ob vsaki spremembi rodbinskega stanja. Upravičenci morajo poleg tega predložiti delodajalcu tudi vse druge listine, ki se predpisajo, da se z njimi dokaže pravica do doklad.

Tretja uredba z dne 6. avgusta 1940 ustanavlja Blagajno za rodbinske doklade delojemnikov in ureja izplačevanje teh doklad osebu državnih uprav in javnih ustanov, ki ne uživa rodbinskih doklad. Blagajno upravlja Narodni zavod socialnega zavarovanja.

Važen je zlasti čl. 3. te uredb, s katerim je bila pravica do rodbinskih doklad razširjena na ženo in na oboje roditelja. Prispevek za te doklade obremenja v celoti delodajalca in se delojemniku ne sme zanj nič odtegovati. Na koncu te uredb so bile objavljene nove razpredelnice, po katerih se izplačuje rodbinske doklade in plačevati zadeni prispevki za delodajalca, posebej za industrijo, za kmetijstvo, za trgovino, denarstvo, zavarovalstvo in davčni zakup ter za svobodne poklice in umetnike.

S Kraljevim ukazom z dne 20. marca 1941 pa so bile te razpredelnice razveljavljene in rodbinske doklade zvišane od dne 23. marca 1941 dalje za vso dobo vojne. V tem ukazu je važna predvsem razpredelnica, po kateri se izplačujejo rodbinske doklade in zadeni prispevki za industrijo, ker velja, kakor bomo videli kasneje, za vse naše delavstvo, ki se ga ta zakonodaja tiče. Tedenske rodbinske doklade znašajo za vsakega otroka v delavski skupini 6 lir pri rodbinah z enim otrokom, 8,40 lir pri rodbinah z 2 do 3 otroki in 10,30 lir pri rodbinah s štirim ali več otroki. V uradniški skupini pa 9,30 lir v rodbinah z enim otrokom, 12,30 v rodbinah z 2 do 3 otroki in 14,70 lir v rodbinah s 4 ali več otroki. Tedenska doklada za ženo znaša v delavski skupini 9,30 lir v uradniški skupini pa 13,20 lir. Za vsakega roditelja znaša doklada v delavski skupini 5,40 lir tedensko, v uradniški skupini 8,70 lir. Prispevki delodajalca so 10 % kosmatih prejemkov.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

KINO MATICA Telefon 22-41

Ljubljanska drama slavne pevke in letalskega častnika — Prepričljiva moderna vsebina. Lepe pesmi in velike pisane revije

VELIKA LJUBEZEN

V glavnih vlogah trije ljubljenci občinstva: Zarah Leander, Viktor Staal, Paul Hörbiger

Predstave ob 16.30 in 19. uri, v nedeljo ob 10.30, 13., 17. in 19. uri

KINO SLOGA Telefon 27-30

Danes poslednjič: POPLAH — Jutri: Ermete Zaccani, eden izmed največjih filmskih umetnikov v svojem najboljšem delu

DON BONAPARTE

Z Orsetto Flume, Orvaldo Valenti in Mino Doro.

Film nagrajen na mednarodni razstavi v Veneciji

Poleg filma še dokumentarji: EN DAN V LJUBLJANI

Predstave ob 14., 16. in 18. uri

KINO UNION Telefon 22-21

Sijajna burka, ki bo izvala burjo pristranskega smeha

MACARIO

DEČKO Z ZAPADA

Tajni ljubavni sestanki s hčerko svojega dednega sovražnika. Ugrabljen od roparjev, mučen in v zadnjem hipu pomotoma rešen. Junak dneva, ki z življajo premagava vse nasprotnike in doseže zaželjeno spravo

Predstave: danes ob 16.30 in 18.30 uri, jutri ob 10.30, 14.30, 16.30 in 18.30 uri

KINO MOSTE

Lepa Madžarka Zita Szecsek v razkosnem filmu petja, modernih plešev, ljubezni in romantike

DEKLETA ZA MOŽITEV

Ljubavno pustolovska zgodba z glasbenimi vložki

GREŠNA ŽENA

Predstave: delavnik ob 6. uri, nedelja ob 12.3. in 12.6. uri; konec predstav ob 12.9. uri

o vprašanjih, ki lahko nastanejo pri upravljanju doklad o rodbinskih dokladah v pokrajini; b) daje predloge glede pobiranja prispevkov in izplačevanja doklad in c) odloča o pritožbah glede prispevkov in doklad. Glede teh zadnjih odločitev je dopustna pritožba na poseben odbor v dveh dneh od vročitve. Pritožba se predloži preko Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino.

DNEVNE VESTI

— **Posmrtna odlikovanja.** Srebrno svetinjo so prejeli na bojišču padli kapitan Albert Franchetti, po rodu iz Rima, ki je pripadal 132. tankovskemu polku, poročnik zdravnik Ivan Musinu, po rodu iz okolice Cassarija, ki je pripadal 132. zadržavstvenemu odseku oklopne divizije »Ariete«, major Karol Bartoli, po rodu iz okolice Areza, ki je bil pridelen poveljstvu motorizirane divizije »Trieste«, poročnik Sergij Gamar, po rodu iz Milana, ki je služil pri 32. pionirskem polku, poročnik Josip Germani, ki je pripadal 255. pehotnemu polku, podporočnik Valdemar Zumula, po rodu iz Trieste, ki je bil pri 9. alpskem polku, višji narednik g. Montano iz Gae, ki je služil pri 47. pehotnem polku, karabinjer I. Stocco, po rodu iz okolice Cagliarija, ki je pripadal 9. bataljonu črnih srajc, pešec Pelegrin Marotta, po rodu iz Palermo, ki je služil pri 81. pehotnemu polku ter pešec Josip Avisati iz Bassana, ki je bil pri istem polku.

— **Službeni list za Ljubljansko pokrajino.** Izšel je 66. »Kos« Službenega lista za Ljubljansko pokrajino dne 18. avgusta 1943 s sledečo vsebino: Razglas Vrhovnega poveljnika Oboroženih sil z dne 26. julija 1943. — Proglasitev dela državnega ozemlja za vojno ozemlje. — Razglas Vrhovnega poveljnika Oboroženih sil z dne 1. avgusta 1943. — Delni prenos oblasti in področja. — Naredbe Visokega komisarja: Sprememba in dopolnitev cenika za zdravilne specialitete. Prilagoditev zdravnikov in civilni material. Določitev prodajnih cen za zdravilne zadrage. Objave: Izmena ratifikacijskih listin glede italijansko-nemške konvencije, podpisane v Rimu dne 17. aprila 1942, o sodelovanju pri izvrševanju kazenskega sodstva v primeru uporabe Oboroženih sil ene države pogodnice na ozemlju druge države pogodnice. — Pooblastitev pokrajinskega korporacijskega sveta za pobiranje korporacijskih taks in pristojbin ter zadeni pristojbenik.

— **Z Gorenjskega.** Te dni je bila slovesna otvoritev nove železniške proge Črnuče-Laze. Slovesnosti je prisostvoval tudi pokrajinski načelnik in državni namestnik dr. Reiner, ki se je z Laz odpeljal najprej v Litiijo, potem pa nazaj v Celovce.

— **Novi maši.** Pri lazaristih v Ljubljani bosta pela v ponedeljek novo mašo bogoslovca misijonske družbe sv. Vincencija Pav. gg. Anton Rupnik in Bogomir Kambič.

— **Spodnještajerske novice.** V Gradcu je umrl prof. Maks Halfter, star 74 let. Pokojnik je bil po rodu iz Draždan. Dolgo vrsto let je bil učitelj telovadbe na mariborski klasični gimnaziji. Po letu 1919 je bil prof. telovadbe v Gradcu in Fürstenfeldu. — V Ceručin pri Leskovcu v brežjskem okrožju je umrl 96-letni Matija Deutschmann, ki se je naselil iz Koečeva. Po poklicu je bil tesar. — V Celju je umrla 28-letna Matilda Janeschitz.

— **Iz Hrvaške.** V pokojniško zavarovanje so prevedene na Hrvaškem tudi zaščitne sestre. Pomiloščene so bile vse osebe, ki so bile v času od 10. aprila 1941 do 27. julija 1943 obsojene na podlagi vojnih kazenskih zakonov. — V gospodarskem ministru razpravlja pod predsedstvom gospodarskega ministra dr. Balena posebna komisija, ki razpravlja o novih ukrepih proti črni borzi.

— **Ljudsko gibanje v Trieste.** V Juliju 1943 je bilo v Trieste 442 rojstev napram 390 v juniju. Rojena sta bila 302 novorojenčka v mestu, 140 pa v ostali pokrajini. Smrtnih primerov je bilo 372 napram 341 v letošnjem juniju. V Trieste samem je umrlo 275 ljudi, v ostalem delu pokrajine pa 97.

jev bodo razgrnjeni v mestnem odpravnistvu do 1. septembra t. l., seznanjati davčnih omov brivcev, frizerjev in pedikerjev bodo pa do 2. septembra t. l. razgrnjeni v mestnem odpravnistvu, torej v III. nadstropju magistratne hiše za Robbovimi vodnjakom.

— **Devčna potrdila za odmero šolnine.** Ponovno se opozarjajo vsi zainteresirani, da čimprej vložijo prošnje za izstavitve davčnih potrdil v svojo odmero šolnine. Ker izdaja davčna uprava za mesto Ljubljano zaradi hitrega poslovanja potrdila na tiskanih obrazcih, uprava ne bo sprejemala taksnega papirja, temveč le koleke za 6 lir za vsako potrdilo. Obrazci prošnji, ki jih je treba tudi koprati s 6 lirami, se dobe pri davčni upravi na Vcdnikovem trgu št. 5. II., soba 7.

— **Konec pasjega kontumaca.** Ker zadnjih 6 mesecev ni bilo nobenega primera prije stekline v Ljubljani in okolici, je ukazal poseben odbor, ki je bil razglašen 6. novembra 1942.

— **Nesreče.** V ljubljanski splošni bolnišnici so iskali zdravniško pomoč naslednji ponesrečenci. Justina Mesojedec, 22-letna služkinja iz Ljubljane, si je pri padcu zlomila levoico. — Pri padcu z lestve se je potolkla na desni in desni nogi 55-letna zaščitnica Jožeta Vene iz Ljubljane. — Triletni sin mesarja iz Vel. Lašć Franc Jaklič si je pri padcu zlomil desnico. — S tramvajem je padla na Bleiweisovi cesti Angela Kopitar, 23-letna delavka iz Ljubljane, in je notranje ranjena. — Stanislavo Mrvarjevo, 12-letno pastirico iz Hinj je usekal na paši gad v levo nogo. — S kolesa je padla ter si zlomila levoico Karolina Klun, 26-letna šivilja iz Ribnice.

— **Burgundec belo, barbara črno,** amabile passito rdeče vino, toči gostilna Lovšin. Odlična kuhinja, senčnat vrt!

— **Pravi domi »ALPA«** (čaj je v vročih dnevih zdrava in najboljša pijača).

Poziv trgovcem, zadrugam in pekarnam

Pokrajinski prehranjevalni zavod Visokega komisariata za Ljubljansko pokrajino vse trgovce, zadrage in peke, naj pridejo po razkazila za racionalizirano živila za mesec september in to v urad na Novem trgu št. 4/II ter po naslednjem abecednem redu:

Trgovci in zadrage

dne 23. VIII. 1943 z začetnicami	A—F
dne 24. VIII. 1943 z začetnicami	G—K
dne 25. VIII. 1943 z začetnicami	Kf—L
dne 26. VIII. 1943 z začetnicami	M—O
dne 27. VIII. 1943 z začetnicami	P—S
dne 28. VIII. 1943 z začetnicami	S—Z

Peki

dne 30. VIII. 1943 z začetnicami	A—M
dne 31. VIII. 1943 z začetnicami	N—Z

Upravičenci naj dvignijo nakazalo blago naslednji dan po prejemu nakazila v skladišču Prevčala ali pri grostih, kakor bo določeno. Zamudniki izgubijo pravico do nakazila in do nabave blaga.

Cenik za zdravilne specialitete in zdravilne droge

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino na podlagi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941, št. 291, pretvorjenega v zakon dne 27. aprila 1943, št. 385, glede na naredbo z dne 2. decembra 1941, št. 167, o ustanovitvi komisije za revizijo in dopolnjevanje cenik zdravil in glede na predlog te komisije z dne 31. julija 1943, št. 6, odreja:

Cl. 1. Cene za spodaj navedene zdravilne specialitete se določajo za prodajo občinstvu takole:

a) Proizvodi tvrdke Lekarna mr. ph. Bahovec Leon v Ljubljani: Carboncon, skatlica 100 tablet po 0,40 g, lir 20.—; Debelin, vrečica praška po 125 g, lir 10.—; Dolorex, skatlica 2 tablet po 0,50 g, lir 2,50; Dolorex, skatlica 10 tablet po 0,50 g, lir 10.—; b) Proizvodi tvrdke Farmaceutični laboratorij Bulc Franc, družba z o. z. v Mm: Janja, medicinalno mlo, kos lir 16.—; Praška domača mast, mazilo, skatlica 25 g, lir 12,60.—; c) Proizvod tvrdke Kosmetični laboratorij Čotič R. v Ljubljani: Radio balzam prot kurjim očesom, S št. 6032/37 lir 8.—; d) Proizvodi tvrdke Isis d. d. za industrijo in promet z drogami in kemikalijami v Ljubljani: Eucalcin, zmca, skatlica 100 g, lir 30,40; Interphan injekcije, skatlica 5x5 cm³ 39,15; Tonocardin kapljice, steklenička 10 cm³ 23,20; Tonocardin injekcije, skatlica 5x1 cm³ 30,40.—; e) Proizvod tvrdke Neochemia, laboratorij km. tehn proizvodov v Ljubljani: Antiseptično medicinalno mlo, kos lir 13.—; f) Proizvod tvrdke Orion, kemotehnični laboratorij v Ljubljani: Antiseptično medicinalno mlo, kos lir 13.—; g) Proizvodi tvrdke Emerk Zelinka v Ljubljani: Angelika, medicinalno aromatično vino, steklenička 1 l 61,15; Marco Polo, medicinalni aperitivni liker, steklenička 1 l 148.—.

Cl. 2. Saharini, ki ga proizvajata tvrdki Isis

— **Iz Ljubljane**

Koncert vojaške grde XI. Armadnega zbora

bo imel jutrišnji nedeljo ob 19. uri v Tivolijski naslednji spored: 1) »Marcia Militare«, 2) Franz Suppé »Cavalleria Leggera« (Sinfonia), 3) P. Mascagni »Cavalleria Rusticana« (Intermezzo), 4) Leon Bard »La Duchessa del Bal Tabarin«, 5) Gomes »Guarany« (Sinfonia dell'opera).

Življenje na živilskem trgu

Ljubljana, 21. avgusta. Davi je bilo na trgu zelo živahno že ob sedmih. Gospodinjje so prišle na trg prej zaradi mesa in sadija. Mesarji so začeli prodajati meso že ob sedmih, branjevci pa tedaj še niso mogli postreči gospodinjim s sadjem. Pač pa so bile zgodaj naprodaj breskve na mestni stojnici.

Lepe uvožene breskve so prodajali že večeraj na mestni stojnici. Na debelo jih je kupila na jugu družba »Ekonom« in ker ni prišlo do sporazuma med njo in s trgovci s sadjem, je bilo najbolje, da je sadije prišlo v prodajo na mestni stojnici, kjer ga lahko prodajajo po maksimirani ceni. Lepo sadije je še posebno priljubljeno med blagom na živilskem trgu. Kaže, da bi lahko prodali cele viake lepih hrusk in breskev, pa tudi jabolk, če bi bilo sadije na prodaj po maksimiranih cenah. Zato je razumljivo, da je bilo tako veliko zanimanje za breskve na mestni stojnici ter da se je zbralo toliko ljudi tam na vse zgodaj.

Pri branjevcih ni bilo uvoženega sadija, razen jabolk za kuho. Nekaj jabolk domačega pridelka so prodajali posamezni prodajalci ločeno od branjevcev. Zdad so naprodaj tudi že lepša domača jabolka kakor prejšnje tedne. Upanje je, da bo prihodnje tedne naprodaj več domačega sadija, čeprav sadna letina letos ni tako dobra kakor je bila lani.

Ljudje so se tudi zeli zanimati, ali bo letos naprodaj kaj grozdja. Zgodnje vrste grozdja so že dozorele. Če bodo lahko sklenjene primerne kupijske pogodbe med našimi uvozniki sadija in povrtine ter med prodajalci v južnih krajih, bo trg

d. d. za industrijo in promet z drogami in kemikalijami, ter Salus d. d., kemično-farmaceutični zavod, obse v Ljubljani, se določa za prodajo občinstvu cena skatlice 7 g z lir 12.—.

Cl. 3. vsebuje prodajno ceno za zdravilne droge na debelo franko postaja Ljubljana in vstevši zaobalo za kg (sledi točen seznam drog).

Vse te droge morajo biti prvostvne. Droge z navedbo »Ph. J. 1933« morajo povsem ustrezati zadevnim, sedaj veljajočim predpisom »Pharmacopoea Jugoslavica 1933«.

Cl. 4. vsebuje cene za zdravilni material za prodajo občinstvu, in sicer za hidrofilno vato, za hidrofilne tkanine in za obvezce.

Cl. 5. Kršitelji določb te naredbe o cenah se kaznujejo po postopku iz naredbe z dne 26. januarja 1942, št. 8, in z uporabo določb naredbe z dne 25. novembra 1942, št. 215, v zaporu do dveh mesecev in v denarju do 5000 lir.

Cl. 6. Ta naredba stopi v veljavo od dne objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Ljubljana, 10. avgusta 1943.

Visoki komisar Giuseppe Lombrosa

Notranjske novice

— **Letina kaže letos okoli Vrhnikke** še precej dobro. V splošnem so ljudje zadovoljni. Ko bi le toče ne bilo!

— **V Sinji gorci** je zgorelo Butolovo gospodarsko poslopje. Skoda je precejšnja. Zgorelo je precej žita in krme. Požar je nastal po nesrečnem naključju.

— **Na Verdu** je zajel ogenj Ceglarjev kozolec. Zgorela je precejšnja količina ajde in sena. Skoda je okoli 50.000 lir.

Beležnica

KOLENDAR

Danes: Sobota, 21. avgusta; Ivana Frančiška.

Jutri: Nedelja, 22. avgusta; Timotej.

DANASNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Velika ljubezen

Kino Sloga: Poplah, Don Bonaparte, En dan v Ljubljani.

Kino Union: Dečko z Zapada.

Kino Moste: Dekleta za možiteve. Grešna žena.

PRIREDITVE V NEDELJO

Kinematografi nespremenjeno.

DEZURNE LEKARNE

Danes in jutri: Mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; Ramor, Miklošičeva cesta 20; Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

Nedeljsko dežurno zdravniško službo

bo opravljal od sobote 20. do ponedeljka 21. avgusta 1943: dr. Ciber Franc, Ljubljana, Stefanova ulica 7, telefon 36-41.

RADIO LJUBLJANA

SOBOTA, 21. AVGUSTA 1943

12.30: Poročila v slovenski. — 12.45: Opera glasba. — 13.00: Napoved casa. Poročila v italijanski. — 13.10: Poročilo Vrhovnega Poveljstva v slovenski. — 13.20: Opera glasba na ploščah. — 14.00: Poročila v italijanski. — 14.10: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec, sodelujeta sopranista Dragica Sokova in tenorist Andrej Jarc. Operetna glasba: 1. Strauss: Noč v Benetkah — predigra; 2. Lehár: Dežela smehljiva, fantazija; 3. Eubly: Car operet, 15.00: Poročila v slovenski. — 17.00: Napoved casa. Poročila v italijanski. — 17.15: Koncert violinista Alberta Dermalja — pri klavirju Marjan Lipovšek: 1. Beethoven: Romanca »F-dur«, 2. Coppola: Poema triste; 3. Ranzato: Allegro alla zingaresca; 4. Szymanski: Narciše — 17.45: Pesmi in napeti. — 18.00: Gospodinjino predavanje v slovenski. — 19.30: Poročila v slovenski. — 19.45: Orkester vodi dirigent Rizza. — 20.10: Lirična prireditve družbe EIAF: Verdi: Rigoletto, IV. dejanje. — 20.30: Napoved casa. Poročila v italijanski. — 20.50: Verdi: Rigoletto, IV. dejanje. — 21.30: Orkester vodi dirigent Rizza. — 22.10: Herbert von Karajan na ploščah. — 22.45—23.30: Orkester vodi dirigent Rizza. — 23.00: Poročila v italijanski.

NEDELJA, 22. AVGUSTA 1943:

8.00: Napoved casa. Poročila v italijanski. — 8.15: Koncert izjava organist Mario Pardini. — 11.00: Prensos pete mase iz Bazilike Presv. Oznamenja v Firenzi. — 12.00: Razlaga: Evangelija v italijanski (O. G. B. Marino). — 12.15: Razlaga: Evangelija v slovenski (O. K. Sekovanič). — 12.30: Poročila v slovenski. — 12.45: Pesmi in napeti. — 13.00: Napoved casa. Poročila v slovenski. — 13.10: Poročila Vrhovnega Poveljstva v slovenski. — 13.20: Orkestralno glasbo vodi dirigent Petralia. — 14.00: Poročila v italijanski. — 14.10: Koncert Radijskega orkestra in Komornega zbora, vodi dirigent D. M. Šijanec. — 14.30: Opera glasba. — 15.00: Poročila v slovenski. — 15.10: Koncert Radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šijanec. — 15.30: Napoved casa. Poročila v italijanski. — 20.30: Napoved casa. Poročila v italijanski. — 20.50: Verdi: Rigoletto, IV. dejanje. — 21.30: Koncert sopraniste Manje Mlejnikove. — 21.45: Pesmi in napeti. — 22.10: Orkester vodi dirigent Rizza. — 22.45—23.30: Orkester vodi dirigent Rizza. — 23.00: Poročila v italijanski.

Živiljenje na živilskem trgu

kmalu založen tudi z grozdom. Vsekakor pa smemo upati, da bo na trgu precej grozdja vsaj prihodnje mesece, ko bodo dozorele pozne vrste. Lani grozdja ni primanjkovalo. Uvoženo grozdje je lani tako dobro nadomestovalo domači pridelek, da dolenskega grozdja nismo pogrešali.

Trg danes ni bil tako dobro založen s povrtino in poljskimi pridelek kakor pred tednom. Upoštevati je treba, da zdaj ni več naprodaj toliko stročnega fižola, ki so ga prejšnje trzne dni dovažali na trg skoraj eniljivo. Zdaj dovažajo največ salate, zlasti endivijo, ki gre skoraj prav tako dobro v denar kakor boljša letna enalja. Zdi se, da gospodinjje tudi zdaj posegajo manj po salati med vsemi domačimi pridelek. Manj je zanimanja za zelje in ohrovt, pa tudi stročji fižol ostane precej nerazprodan kakor salata. Kumar ni posebno mnogo naprodaj. Naši pridelovalci povrtine očitno ne pridejujejo čebule za prodajo, ker je tega domačega pridelka tako malo naprodaj. Baje jim ne kaže pridelovati čebule, ker je naprodaj precej lepša uvožena gorazmerno z drugim bragom zelo poceni živino povpraševanje je precej pest. Človek bi pričakoval, da bo naprodaj več pese, a kaže, da je premalo v primeri s povpraševanjem po nji.

Branjevci so bili danes založeni tu in tam tudi s sladkimi dinjami. Ta poslastica pa očitno ne gre posebno dobro v denar. Menja so prejšnje trzne dni ljudje raje kupovali lubenice. Dinje in lubenice lahko precej dobro nadomestijo sadije, zlasti, ker vsebujejo precej sladkorja in bi bilo prav, da bi jih ljudje bolj upoštevali.

MAJ OGLASI

ZAGANJE prodam. — Parna žaga šuštar, Dolenjska cesta št. 12.

Naročite se na knjižno zbirko DOBRE KNJIGE!

Okviri

GALERIJA OBERSNEL

CESTA ARIELLE REE 3

Umetnine

Dolenjska in Dolenjci v Bleiweisovih „Novicah“

Nikar metliške in semiške kapljice za hrovaško vino prodajati — Dolenjci si od železne ceste večji dobiček obetajo — Zalostna zgodba v Mokronožki komuni

Ljubljana, 21. avgusta.

„Bleiweisove „Novice“ niso posvečale svoje pozornosti samo ljubljanskim dogodkom, ampak so objavljale tudi številne dopise iz vseh krajev našega področja, kar velja še zlasti za Dolenjsko. Naj ob stoletnici „Novice“ pokažemo našim Dolenjcem, kako zelo so „Novice“ kazale svoje zanimanje za življenje naših Dolenjcev.

Tako beremo v št. 49. leta 1845: »Po Dolenjskem je letos letina sploh srednja bila. V nekaterih krajih pa skoraj bolj slaba ko srednja. Pšenica, reži in sploh vsa sterna je prav lepo kazala, strašna vročina pa, ki je bila prve dni Malisepana, jo je prehitro izžarila. Zerno je drobno ali pa se clo gluho ostalo. Slame je kup, zemlja pa malo. Pšenica je naj boljji tako plenjala, da so tri kope (kopa 60 snopov) dva mernika dale. Turcija in prosa sta se srednje skazale. Ajda je prav kosmato rastle in bo veliko žganecov dala. — Perstine (kruhe) to je krampirja, repe in korenja se je obilno perdelo. Repe niso ne bolhe, ne gosence nadlegovale, pa vendar ni tako debela, kakor je bila lani. — Čebel je laniško zimo prav veliko pajej pomorilo, spomladaj niso kaj rojile, v ajdi pa so veliko nabrale, kdor je letos persilence naredil, je dobro opravil. — Za sadje letos ni bila dobra letina. Česnjaj je bilo prav malo. Jabolka, hruške in češnje so semertije nemalo obrodile. Dolenjci, posebno tisti, ki imajo vino, pa tudi reja sadja premalo obrabljajo.«

Potem, ko govori poročilo, se o vrhah, nadaljujejo:

»Res je, da je Gorica tesni natorj prav prijetna stvar. V hramu per dobri kapljici, se človek razveseli in pokrepa. Res je, da je vino še zmeraj nekaj verže, če se le prav obere; tudi to je gotova resnica, da se taki kraji, postavim, okoli Metlike in Semiča, ker kmet nima pod milim Bogom za nobeno drugo reč, kakor za vino denarja potegniti, da davka odraja in druge potrebe opravi; pa mi mende tudi nobeden skušnec ne bo odrekal, da je tudi res, da sta gorica in hram pribežali in sola veliko grešnikov. Slab gospodar dan za dnevam v gori prepiha; dokler sodi kaj imi, pozabi na davke in družino, ženo in otroke, zapravlja dragi čas in premoženje; pijanec nosi svojo željo od hrana do hrana, od gore do gore, dokler se popolnoma ne poživini; z eno besedo, hrami so sola lenobe, pijančevanja in nesramne kvantitije; sola goljufne ljubezni, lor ternije in prestestva. V hramih se nogradi in grunti po gerlu poženejo velikrat clo pametni možje žene v prestestnike in prestestnice, ne dolžne deklice in fantje v gerde nečestitke in nečestnice preobremenje; res je, da je kar pregovor pravi, namreč: de je čistost ročica, ktera po goricah in okoli hramov ne rase. — Gorica bi bila pač lepa stvar, ko bi ljudje to tudi storili, kar tolikanj radi prepevajo, namreč: »po pameti ga pijmo, de pamet ne zgubimo. Oj, de bi ga pač po pameti pili, da bi premoženja in dase ne zgubili.«

Tem dokaj črnogledim mislim dolenjskega dopisnika »L.« sledijo nadaljnje zanimive novice iz dolenjskega gospodarstva:

»Gotovo je, da bo letošnje vino hitro z gora. Železna cesta ga bo veliko pobrala, kmetam pa že navadno vsaka pot ravno memo hrana peha, dokler pot čepku se kaj toče. Nizke vina so se letošnje poletje po tistih krajih, ktermi je železna cesta per rokah, prav dobro prodale za delavce per železni cesti; za prav dobrega štrmštrideta pa ni bilo veliko kupca, nekteri pa ga še tudi niso marali prodajati, ker se je vidilo, da mora njegova cena poskočiti, kar se

je tudi res zgodilo. Mernik pšenice se ob Savi za železno cesto po 1 gold. in 40 kr. prav lahko prodal, tudi krompir in sadje se per železni cesti dobro peča. Ker se že tukaj od vinam menim, ne morem kaj zato, de tudi vinčarjem eno očitam. To namreč: zakaj de oni dobre Metliške in Semiške vina, postavim: močniga Draščarja in prijetno Veselico itd. za hrovaške vina po Gorenjskim prodajajo, ker so te vina vendar prave kranjske vina, ktere bi imele naš deželni čast delati, ne pa sosedni.

— Nikar se ne motite! Beli Kranjci po jeziku niso Hrovatje, de se ravno belo nosijo; pa tudi ne Serbi (zunaj Marjodolcev, Bojančnov in nekaj maliga starovercev v metliški fari), desiravno jih je bistromni in visoko učeni Čeh P. Safarik mende vse poverbil, sicer ne vem, kje bi bil na Kranjskim 40.000 Serbi!vino dobil.

Toča je letos prav dobro perzanasala. Mi, sliim de belga žita na Dolenjskim nikjer ni pobila, ngrade pa je hudo poškodovala. Veliko goro v doberniški fari, ki ji pravijo Lisice, je neko do dobrih potokla; okoli sv. Križa je hudo zgrajala; Boštanjanske gore je dvakrat poklestila; po Gribljah v podzemeljski fari in okoli Vinca je tudi veliko škodo storila. V Debercu, Malikovcu, okoli sv. Duha, Rake in Leskovca letos mende toča ni kaj škodo storila.

Nato poroča dopisnik se o klaji, senu in otavi, nakar nadaljuje svoje poročilo:

»Železna cesta je že to leto Dolenjcem nekoliko dobička dala, de so bolje vino, žito in druge reči prodali, pa tudi delavci marsikteri krajaer zaslužili. Drugo leto si Dolenjci od železne ceste se večji dobiček obetajo. Tudi so merjeveci že nekaj pregledovali, kako bi se dala Dolenjska stran z novo veliko cesto, ktera ima

čez gore med Šentjanžem in Radečami peljati, z železno cesto zvezati.

Dve novice se moram povedati, ki ste se na Dolenjskim letošnje leto zgodile. Prva je vesela, druga pa zalostna. — Gospod neke grašine na Dolenjskim je 2000 hrastov za 20.000 gold. prodal. Glejte kmetje, koliko je lep hrastov boršt vreden! Naj pomislijo tisti, ki so svoje dni že veliko tavrent hrasticev za strojarsko lubje omajali, koliko bi vtegnili ti hrastiči enkrat veljati, ko bi jih bili pustili rasti. Razumni gospodarji hrasticev se clo sadijo. S Studenca proti Savi grede videti cel hribic s hrastiči nasajen. Tudi na Gorenjskim vem za prav bogatiga kmeta, ki spomladaj hrastice preseja, drugi se mu pa smejejo. Ti menda se ne vejo, koliko je lep hrastov gojzd vreden.

Ni še dolgo, kar se je v Mokronožki komuni prav zalostna zgodba perpelila, namreč: nekemu kmetu zbolil vol v vrančnim prisadu. Zdravila so, to se ve, bolj iskali kakor, ko bi bil človek zbolel, pa nič niso pomagale. Ker so vidili, da ne kaže, de bi se ozdravil, ga zabodejo. Lepga mesa se jim je škoda zdelo zavreči, neki kmet — mojster skaza v živinskem združenstvu — kteriga so za tedej jedli. Kmalu jih je jelo strašno v želodcu peči, potlej jih je driska navrla, in trije so v strašnih bolečinah umrli. Ker je ta bolezen, kakor slišimo, letos že več volov pomorila, bi bilo dobro, ko bi kdo nauk dal, kako se ta bolezen pozna in odveme, morebiti bi se tako zamogel marsikteri kmet nesrečo obvarovati, kakor se je po nauku, ki ste ga Tuhičam dali, tudi na Dolenjskim že marsikteri prešči ozdravil.

Ksantipa ni bila „lintver“

Zgodovina ji po 2000 letih popravlja krivico

V neki knjigi beremo sledečo trditve: »V zakonskem morju je neka čer, ki se od Sokrata sem naziva Ksantipa.« Toda mnenje o Ksantipi kot zloglasnem hišnem »lintverju« je danes po zanimivih zgodovinskih znanstvenih ugotovitvah precej drugačno. Po novejših izsledkih je bila Ksantipa razumna, preudarna in ponosna hišna gospodinja. Njenega »1000letnega slabega slovesa ni bilo pač lahko spreminiti ali ublažiti.

2200 let je torej, kar je Ksantipa živela. Je resnično živela v Atenah. To izpovedujejo zgodovinske priče, to dokazuje tudi zgodovina, ki poroča o njej deloma dobro, deloma tudi slabo. Na vsak način pa se ima zahvaliti Ksantipi za svoj dvomljiv sloves izključno svojemu zakonu s Sokratom, tem sicer velikim, toda nedvomno tudi čudakiškim in nemalokrat družabno dolgočasnim mislecom in filozofom. Tako zatrjujejo nekateri raziskovalci, da ni Sokrat pri nastanku slabega slovesa njegove žene Ksantipe brez vsake krivde.

Ksantipa je prišla kot mlado dekle z grškega podeželja v takrat že velenestne Atene. Vzbujala je pozornost atenske družbe s svojo mladostno svežino in preudarnostjo. Ni ji manjkalo snubcev, toda Ksantipa je odklanjala drugače za drugim. Naključje je hotelo, da je v krogu slavne in lepe Aspazije spoznala Sokrata, ki se je bil zaklaj, da hoče Aspazijo za ženo. Toda pretkana Aspazija je umela približati svojega oboževalca mladi Ksantipi, ki je Sokrata tako očarala, da se je atenski modrec že čez nekaj dni poročil s Ksantipo.

Zakom seveda ni mogel biti srečen. O tem si je zgodovina na jasnem. Upošteva-

ti je treba, da je bil Sokrat že v letih, saj je bil njegov najstarejši sin star šele 14 let, ko je segel njegov 69letni oče po strupu. O Ksantipi je znano, da je bila mlada in ne grda ženska, ki se je čutila nesrečno v neverjetnem nerodu, ki ga je našla v hiši svojega moža. Pa tudi sicer je imela Ksantipa posebne težave z »modrim vseh modrih«. Jezilo jo je kot skrbno gospodinjico, če je debelušasti, toponosni in širokosti filozof tekal po Atenah brez čevljev in z umazaniam ter razcefranim površnikom in če je tako zanemarjal govorič svojim prijateljem ter prištelcem o stvareh, ki so imele presneto malo stika z življenjsko realnostjo.

Znanih je nešteto prigodb o zakonskih razprtijah Sokrata in njegove Ksantipe. Taki so nekoč slavni atenski filozof kar na lepem pripeljal domov prijatelja, ki ga je bil povabil na kosilo. Ksantipo, ki je bila verjetno zaradi nenapovedanega gosta nekoliko nervozna, je to tako vznemljilo, da je prevrnila mizo z vsem, kar je bilo na njej. Gost je bil seveda užaljen in je hotel oditi. Toda hladnokrvni filozof ga je pomiril z besedami: »Dragi prijatelj, kaj bi bilo vendar takega na tem? Mar ni nedavno skočila pri tebi v sobo kokoš in prevrnila juho? Pa si misliva, da je bila to spet kokoš!«

Takšne besede so morale Ksantipo verjetno razburiti. Ni čuda, če ni zmerom stihala z neprijaznimi besedami. Če so Sokrata vprašali, kako more izhajati s takšnim hišnim »lintverjem«, je navadno odgovoril: »Mar se nisem odločil za študij človeka, in kje bi ga mogel bolje študirati kakor pri svoji ženi?«

Ksantipa je bila menda res žena vzgledne potrpežljivosti, da je lahko vzdržala v sožitju s Sokratom. Toda njena ravnanjska lastnost je ni zapustila niti tedaj, ko so Sokrata vrgli v ječo zaradi domnevnega zapeljevanja mladine in zaničevanja bogov. Toda njen značaj bomo pravilno domneli, če se spomnimo besed, ki jih je izrekla svojemu sinu, ko je leta 399. po mozevi smrti zapustila Atene: »Tvoj oče je bil najboljši mož.«

Mala stanovanja v Budimpešti

Budimpeštanska občinska uprava hoče omiliti stanovanjsko bedo z zidanjem malih stanovanj. V ta namen bo naročila na Finskem večje število zložitljivih lesenih hišic. V Budimpešto so že prispeli zastopniki nekega finskega podjetja, ki se pogajajo o dobavi zložitljivih lesenih hišic. Gre za dvo-stanovanjske hišice, ki jih lahko lastniki razderejo in prepelejo ksmor žele, tam jih pa zopet sestavijo. Hišice so ne 90.000 peng. Zidano dvo-stanovanjska hišica tudi ne stane več, toda zidaj ni na razpolago potrebnega gradbenega materiala in zato si je izbrala budimpeštanska mestna uprava ta izhod iz težavnega položaja.

svoj namen, ali iz pokopanih upov. Vedel sem, da bo prej ali slej nekaj storil, neprickakovano in naglo, na osnovi načrta, izdelanega do najmanjše podrobnosti.

Toda ko je izvršil svoj napad, me je zmotila haš velika preprostost sredstev, ki jih je uporabil, in zgolj slučaju gre zasluga, da mu je izpodletelo.

Kakor sem že omenil, je imelo šolsko osebje, ali bolje, vsi odrasli moški v Sanstead Housu navado, da so se zvečer večerji zbrali v pisarni gospoda Abneya in tamkaj pili kavo. To je bil nekakšen obred, podoben mnogostevilnim drugim obredom, ki so običajni v šolskih zavodih, kjer se gode vse reči po zmerom istem neizpremenljivem črtalniku. Gospod Abney nas je časih takoj po obredu zapustil, toda zamudil ga ni nikoli.

Nekega večera, prvič, odkar se je bilo začelo to šolsko razdobje, sem se uprl, da ne bom pil kave. Več noči zaporedoma sem bil slabo spal, in tako sem se bil namenil, da si z vzdržnostjo od kave preženem nespečnost.

Zaradi spodobnosti sem počakal, da sta Glossop in gospod Abney našli svoji skodelici, nato pa sem odšel v svojo sobo, kjer sem v temi ležal na postelji in se boril z nenavadno močnim napadom potrtosti. Zdelo se mi je, da mi bošta tema in samotna pomagala, da se nekoliko umirim in uredim svoje misli.

Tisti mah se moje premišljevanje ni su-kalo okrog Smooth Sama Fisherja; v mo-

Železni plug prodira Srbija, Hrvatska in Turčija se osamosvajajo v proizvodnji železnih plugov

Turčija je tretja država na jugovzhodnem področju, ki je pričela misliti na lastno proizvodnjo železnih plugov. Te dni je namreč sklenila turška vlada, da bo ustvarila lastno poljedelsko industrijo in da bo zgradila ob Črnem morju posebno tvornico, kjer bodo proizvajali železne plugove in druge sodobno poljedelske orodje. Računajo, da bodo v tej tvornici lahko izdelali letno 50.000 železnih plugov, ki naj nadomestijo primitivne lesene plugove, ki se jih anatolski kmetje po večini še zmerom poslužujejo. Kako umesten je bil sklep turške vlade, nam kaže dejstvo, da uporablja 2.100.000 kmetov iz Anatolije stare lesene plugove. Komaj 500.000 jih je med njimi, ki se lahko ponašajo, da obdelujejo svojo zemljo s sodobnimi železnimi plugi.

Tako je Turčija sledila vzgledu Srbije in Hrvatske. V drugi polovici lanskega leta so se namreč srbski industrijski krogi odločili za lastno proizvodnjo železnih plugov in drugega poljedelskega orodja. Ustanovljena je bila v Valjevu posebna družba z glavnico 80 milijonov dinarjev. Družba je že spravila na trg prvo serijo 1000 novih železnih plugov. Po številnih poskusih na državnem posestvu Dobricevo so sklenili, da bodo izdelovali tri vrste železnih plugov, prikladnih za obdelovanje

srbske zemlje. Prvi seriji 1000 plugov je sledilo do letošnje pomladi še nadaljnjih 2000, ki so bili po referenčnih srbskega kmetijskega ministrstva razdeljeni srbskim kmetovalcem. V celoti je bilo doslej izdelanih v Valjevu 4000 plugov. Da je bil ta sklep potreben, nam kažejo nekatere številke, ki se nanašajo na srbsko kmetijsko gospodarstvo.

Vseh kmetijskih gospodarstev v Srbiji je 470.138. Komaj polovica teh gospodarstev razpolaga z železnimi in poljeleznimi plugi, ki so po večini v posesti velikih in srednjih kmetijskih gospodarstev. Majhna in najmanjša kmetijska gospodarstva pa si pomagajo še zmerom s primitivnimi lesenimi plugi. Tako imamo v Srbiji 176.670 kmetijskih gospodarstev z zemljo do 5 ha. 66.385 do 2 ha, 26.969 do 1 ha, 20.025 pa do 0,5 ha. Ker je v Srbiji danes komaj 104.698 železnih bran in 24.822 sejalnih strojev, se je odločila valjevska družba, da bo poleg železnih plugov proizvajala tudi brane, sejalne stroje in druge poljedelske priprave.

Končno naj omenimo še Hrvatsko, kjer so letos tudi pričeli z lastnim izdelovanjem poljedelskih priprav, plugov, bran, sejalnih strojev itd. Te dni bodo razdelili hrvatskim kmetom prvih 1000 železnih plugov, ki so prišli iz hrvatskih tvornic poljedelskih strojev.

100.000 nemških železničark

Pred pričetkom vojne je bilo zaposlenih pri nemških državnih železnicah nad milijon uslužbenecov, po večini moških. Danes je v Nemčiji 100.000 žena, ki opravljajo železničarsko službo. To število iz dneva v dan narašča. V prvi vrsti so zaposlene kot sprevodnice in spremljevalke vlakov. Opravljajo pa tudi blagajniško službo. Posebno naporno je delo blagajničark na velikih železniških postajah, saj je treba dnevno izdati nemalokrat do 3000 in še več vozovnic za najrazličnejše postaje in najrazličnejše smeri.

V Turčiji nova imena mesecev

Sredi vojne se je odločila turška vlada, da spremeni nazive mesecev. Pristojni minister je že izdal naredbo, ki so jo pričeli izvajati. Dosedanja imena mesecev v Turčiji so bila namreč arabskega izvora. Zaradi tega so jih ukinili. Da bi se ljudje ne motili, so si prizadevali, da bi bila imena čim bolj preprosta, čim bolj razumljiva. Tako se bo nazival januar silka, kar pomeni prvi, december pa sonda, kar pomeni poslednji.

200 zgozelenih trupel

Iz argentinske prestolnice poročajo po sporočilu iz Mehika, — mesta o tragičnem koncu tradicionalne ljudske veselice v Pierro. Na veselicu je prišla množica več tisoč ljudi iz vse okolice. Množica se je gnetla in pretila po neštetihi dvoranah in paviljonih, ki so bili razkopa opremljeni in okrašeni. Ves čas je bilo med ljudmi izredno živahno razpoloženje. Raz-

svetljava je bila vprav praviljena. Ljudje so si privoščili po paviljonih najrazličnejših dobrot, ki so bile na razpolago. Mlado in staro se je gnetlo in vrtelo, zabavalo in smealo. Nenadoma pa je zazarela svetloba iz nekega paviljona. Ta svetloba ni imela nič skupnega z razkošno razsvetljavo. Bili so plameni, ki so zajemali paviljon za paviljonom. Med množico je nastala strahotna panika. Vse se je skušalo rešiti, kar pa je bilo v nepredirni gneči zelo težavno. Ogenj se je zmerom bolj širil, ljudje niso niti mislili na gašenje. Vsakdo je skušal preko trupel drugih uiti smrti. Posledice so bile usodne. Na pogorišču je ležalo 200 ljudi, katerih trupla so bila zgozlenala. Razen tega je bilo še drugih 200 ljudi poškodovanih. Imajo težje in lažje opekline. Marsikdo med njimi bo še podlegel poškodbam. Škoda, ki je nastala zaradi silnega požara, je ogromna.

Za srajce eskimske žene 100 ptičjih mehurjev

Ni lahka reč, izdelovati perilo za eskimske žene. Eskimske šivilje, ki se pečajo s tem poslom, si ne pomagajo namreč z iglo in sukancem kakor drugod, temveč z zobmi. Perilo za eskimske žene izdelujejo namreč iz ptičjih mehurjev. Da postanejo ti mehurji bolj mehki in bolj voljni, jih je treba obdelovati in mehčati z zobmi. Treba jih je grizti, natezati, vbadati, da postanejo pripravljeni za šivanje srajce in drugega perila. Tako je treba za eno srajco okoli 100 ptičjih mehurjev. Ni čudno, da se šivilja pri tem delu posteno spoti! Seveda imajo srajce in drugo perilo te vrste posebne prednosti, saj dobro drže toploto in so skoraj neprepredne. Tudi trpežne so te srajce, saj jih podedujejo hčerke od mater, vnukine od babic.

Križanka št. 111

1	2	3	4	5	6	7
		8				9
10	11		12		13	
14	15		16	17	18	
19				20		
21			22		23	
24		25		26		
		27		28	29	
	30				31	
32	33		34			
35	36	37	38			39
40			41		42	
43			44		45	
		46		47	48	
49	50		51		52	
53						

Vodoravno: 1. pogovarjati se; 8. značilnost pesmi; 9. v Nevi; 10. kazalni zaimek; 12. oziralni zaimek; 13. žensko ime; 14. ruska reka; 16. italijanski spol-

nik; 18. skrajšan veznik; 19. del telesa; 20. področni veznik; 21. prst, zemlja; 22. predlog; 23. medmet; 24. oblika pomožnega glagola; 25. povratni zaimek; 26. oblika pomožnega glagola; 27. polčas; 29. učenje, priprava; 30. pevka ljubljanske Opere; 33. začetek maja; 34. Adamovo rebro; 35. predlog; 37. stiska, sila; 40. velika posoda; 41. egiptanski sončni bog; 42. površinska mera; 43. star izraz za pivov; 44. barji; 45. število; 46. pomajkanje, siromaštvo; 48. v Savi; 49. veznik; 51. pomeni mene, tebe ali pa njega; 53. brezalkoholna pijača.

Navpično: 1. obmerna postaja na meji med bivšo dravsko banovino in Madžarsko; 2. erbij; 3. barva igralnih kart; 4. moško ime; 5. kazalni zaimek; 6. predmet predavanja, razprave; 7. reka v severni Finski; 11. približno, circa; 15. podredni veznik; 17. otok po turško; 22. skrb za bolnika; 23. ptič, ki ga pristevaro med kaznarje; 25. kraj, kjer so 1. 1871 Nemci porazili Francoze; 27. pritok Drine; 28. dreved ob obeh straneh ceste; 31. žensko ime; 32. kreditiran, prepustiti za obresti; 36. nižina, dolina; 38. služben; 39. obrtnik; 42. oče; 44. zli duhovi v slovanskem bajeslovju; 47. finski pristanišče; 50. predlog; 52. glej 9. vodoravno.

RESITEV KRIZANKE ŠT. 110

Vodoravno: 1. svak, 4. kita, 8. pes, 9. bogat, 10. el, 11. mol, 12. to, 13. velikan, 16. sir, 17. šid, 20. morilec, 28. oh, 25. gon, 26. če, 27. pokoj, 29. Nen, 30. ovov, 31. moka.

Navpično: 1. spev, 2. Veles, 3. as, 4. Kolašin, 5. Ig, 6. tat, 7. atom, 9. bok, 11. Mirogoj, 14. Lim, 15. Nil, 18. deček, 19. topo, 21. roj, 22. cena, 24. hov, 28. ko, 29. no.

slabo prenesel udarec. Presenečeno je vzviknil in se z odprtimi usti sunkoma obrnil proti meni. Nato pa je skoraj mahom spet postal blagi Sam Fisher z namazanim jezikom, ki mi je bil med vožnjo v London razlagal svoje nazore in pripovedoval o svojih sanjah.

Nisem si mogel kaj, da ne bi bil občudoval naglice, s katero se je ovedel.

»Ze grem,« je šaljivo odvrnil. »Prijetijaj je končan. Mirozuben človek sem in se bojim, da ne bi krotko ostali na postelji in me gledali, če bi stopil v sosednjo sobo in odpeljal najinega madaega prijatelja; kaj ne? In povejte mi, razen če ste se spet premislili: nova ponudba, da si deliva za služek naspol, vas kakopak ne bi zapeljala?«

»Se malo ne.«

»Saj sem vedel. Vprašal sem le tako.«

»In kako si zamišljate, kaj bi napravil z gospodom Abneyem? Deniva, da bi ga srečala na stopnicah?«

»To je nemogoče,« je Sam zaupljivo odvrnil. »Nocoj niste pili kave, jelite, da ne?«

»Nisem. Zakaj?«

»Malodušno je zmajal z glavo.

»Kakšna smola! Vprašam vas, mladi človek, kako bi bil mogel naprej slutiti, da se boš, po tem ko ste dva meseca redno vsak večer pili kavo, prva nocoj izneveril tej navadi?«

»Te besede so mi prižgale luč.

»Ste mar prinčevali kavi uspavilo?«

Po dolenjskih vinogradih ob trgatvi

R. G. Wodehouse

MALA PEPITA

Prišla sva do hiše. V veži sva se ločila; ona je šla na vrh, jaz pa sem krenil proti svoji šolski sobi. Niti pogledala me ni; njen obraz je bil hladno in užaljen.

Človek je čuden nedosedec. Zdaj, ko sem bil ustvaril med Audrey in seboj zaželeno hladno razmerje, bi bil moral biti zadovoljen, tem bolj, ker mi je pamet pravila, da se kaj boljšega ne bi bilo moglo zgoditi; in vendar je bila radost med tistimi redkimi občutki, ki jih v naslednjih dneh nisem okusil. Kratka doba duhovne jasnosti je bila minila, z njo vred pa tudi vedrost, v katero me je bilo pripravilo pismo Cintiji. In zamera, ki mi je pomagala, da sem se pomiril in preslepil globokomumim modrovanjem o pravi naturi ženskega miha. Audrey je spet postala središče mojega sveta. Toda najino prijateljstvo, tisto rahlo čuvstvo, ki je bilo nastalo in obstajalo poleg moje ljubezni, je bilo izginilo. Zdaj je zevala med nama nekakšna razpoka, ki se je širila od dne do dne. Kmalu sva prišla tako daleč, da sva komaj še govorila.

Zdelo bi se, da si bolj zadovoljivega stanja stvari ni moči misliti; in to, da sem ga občudoval, je samo dokaz bistvene slabosti mojega značaja.

XIX

V tistih sivih dneh je bila izmed vseh misli, ki so mi rpile po glavi, samo ena. Kolikor toliko tolažilna: gotovost, da to sta-

nje ne more večno trajati. Šolsko leto se je bližalo koncu. Bližal se je čas, ko bom rešen Audreyne bližine, ki je ohranjala vse moje napore in vso mojo borbeno voljo; namenil sem se bil, da boji zadnji šolski dan zame obenem konec vsakršnega dotika s Sanstead Housom in vsem, kar je v njem. Gospa Ford naj si poišče drugega prijatelja, da izvede nalogo, ki mi jo je bila namenila. Ako je njena sreča na tem, da dobi »malo Pepito« nazaj, naj se nauči živeti brez sreče, kakor skoraj vsi drugi prebivalci tega zopernega sveta.

Sicer se pa med tem še nisem smatral za vezanega. Po kakšni vijugasti miselni poti sem bil prišel do sklepa, da sem odgovoren Audrey za Ogenjov varnost, sam ne vem; a tako je bilo, in nobena izprememba razmerja med njo in menoj me ne bi bila mogla pripraviti do drugegačnega mišljenja. Morda se je pridruževala vsem drugim razlogom tudi sebična želja, »matritiče prijatelja Sama Fisherja, čigar navzočnost v zavodu sem občutil kot trajno izzivanje.

Samovemu vedenju sem se čudil. Težko bi določilo povedal, česa sem pričakoval od njega, a vsekako si mi njegova nedelavnost ni zdelo dosledna. Dnevi so minevali drug za drugim, ne da bi bil napravil kako potezo. Bi je prvi vizer vzglednega dvornika; a to, kar se je bilo zgodilo med nama v Londonu, me je delalo opreznega, in njegova nedelavnost me ni razočarila. Predobro sem vedel, da izvira sama iz potrpežljivosti, nikakor pa ne iz pešanja volje, da doseže